

*Dobrá kniha
je čisticí prostředek
k očistě duše.*

Josef Fousek

Pověst, legenda, mýtus

Pověst

Pověst je epický útvar lidové slovesnosti, obvykle definovaný jako krátké, fantasticky zbarvené vyprávění s reálnou motivací, které se odehrává v historickém čase a o jehož pravdivosti jsou vypravěč i posluchači přesvědčeni. Přestože charakteristika není zcela přesná, umožňuje postihnout klíčová kritéria. Ve své původní podobě je pověst kromě samotného obsahu vyprávění charakteristická osobností vypravěče, posluchači a situací, ve které je vyprávěna – doprovázejí ji změny vypravěčova hlasu a mimika, dotazy posluchačů a projevy jejich emocí. Akademicky se pověstmi zabývá především folkloristika.

Pověst úzce souvisí s legendou, mýtem a také pohádkou, která však není chápána jako pravdivé vyprávění. Jako legenda se v českém odborném diskursu označuje církevní vyprávění o světcích, ale v hovorovém jazyce jsou pověst a legenda synonyma. Českému pověst také odpovídá anglické legend, francouzské légende a německé Legende.

Josef Mathauser – Praotec Čech na hoře Říp, obraz na motivy české pověsti.

Českému pověst také odpovídá anglické legend, francouzské légende a německé Legende.

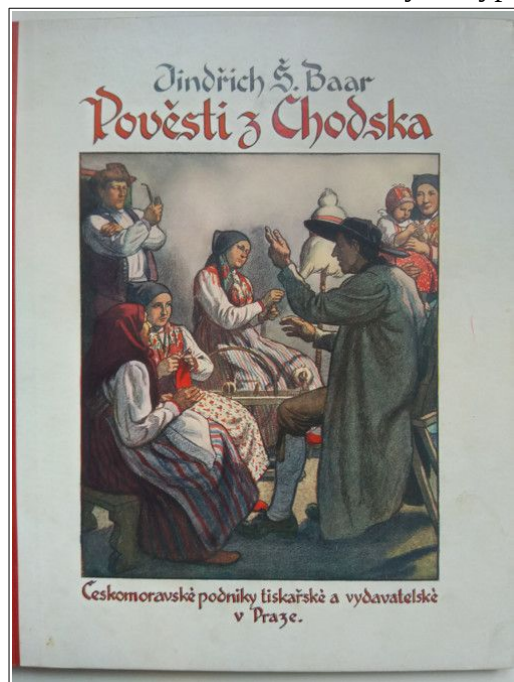
Ve světové folkloristice je dlouhodobě užíváno rozdělení pověstí na tyto druhy:

- Démonologické pověsti – či pověrečné povídky vyprávějí o setkání s nadpřirozenými silami, zpravidla vzbuzujícími bázeň. Mívají podobu memorátu, zároveň se však vyznačují ustáleným syžetem podobně jako pohádky. Mezi démonologické pověsti patří i některé městské legendy.
- Historické pověsti – vyprávějí o dějinných událostech a postavách, ale fakta přizpůsobují lidové mentalitě; vyloučeny nejsou ani nadpřirozené motivy.
- Etiologické pověsti – vysvětlují původ objektů či jevů. Řadí se mezi ně například pověsti o vzniku krajinných prvků, měst či budov, etymologické pověsti, především o původu místních názvů a pomístních názvů, pověsti erbovní, o původu šlechtických, městských a jiných znaků, pověsti o vzniku světa, člověka, živočichů, rostlin či předmětů (podobnost s mýty).

V české a slovenské folkloristice se tradičně užívalo dělení na pověsti v užším slova smyslu, a to na pověsti místní, historické a takzvané pověrečné povídky odpovídající pověstem démonologickým. Bez ohledu na způsob třídění pověstí dochází k překrývání druhů.

- Místní – v soudobé terminologii se rovněž užívá termín regionální pověsti – vztahují se ke konkrétnímu místu, popisují, případně odhalují tajemství vybrané lokality. Místní pověsti lze dále třídit na pověsti:
 - architektonické – vykládají vznik architektonických památek,
 - etymologické – objasňují místní názvy,
 - etiologické – vysvětlují původ např. přírodních útvarů,
 - genealogické – týkají se historie rodů,
 - legendární – popisují např. založení klášterů,
 - heraldické (erbovní) – vysvětlují význam erbů, domovních znamení.
- Historické – tento typ pověstí může pracovat s konkrétní dějinnou událostí, z tohoto důvodu řadíme do okruhu pověstí historických pověsti o válkách, o životě měst, o katastrofách apod. Zvláštní oblast představují staré pověsti české (mytické pověsti), které se svojí obsahovou strukturou přibližují mýtu, a jsou neodmyslitelně spjaty s naší národní kulturní tradicí. Mezi staré pověsti české řadíme například pověsti o Libuši, o praotci Čechovi.
- Pověrečné povídky – zaměřují se na popis setkání člověka s nadpřirozenými bytostmi.

Pověst je ústní útvar s vysokou variabilitou, který umožňuje přizpůsobit se prostředí a podmínkám. Zpravidla je krátká, ale může mít podobu vyprávění s více epizodami. Typický je odkaz na skutečnou osobu, která pověst původně vyprávěla či byla dokonce účastníkem vyprávěného děje, což má potvrzovat věrohodnost pověsti. Časté je opakování určitých slov kvůli zvýšení expresivnosti, častá je hyperbolizace nebo užívání archaismů, kterým vypraveč sice nemusí rozumět, ale slyšel je, když mu byla pověst

vyprávěna. Typická jsou také ustálená slovní spojení, především při užití přímé řeči. Živý přednes umožňuje také odlišit řeč nadpřirozených bytostí (zvýšením hlasu, šišláním aj.). Při sbírání pověstí byl na jejich formu oproti obsahu kladen malý důraz a často se jednalo pouze o zápis několika stručných vět, které byly případně použity k převyprávění příběhu.

Pověsti zaznamenávali již od počátku literárního vývoje kronikáři a legendisté. Mezi nejoblíbenější pověsti 14. až 17. století patřily pověsti erbovní (např. Kronika o Bruncvíkovi, zpracovaná později jako knížka lidového čtení), které mezi lidmi zpopularizoval kronikář Dalimil a později Václav Hájek z Libočan. Zvláště Hájek z Libočan, jehož kronika pronikla do širokých lidových vrstev, je znám svérázným přístupem k historickým faktům. Ze smyšlenek a nepodložených informací ho v 18. století usvědčil P. Gelasius Dobner, který věnoval své životní dílo kritickému vyvracení Hájkových historických polopravd a výmyslů v 6dílném komentovaném vydání Hájkovy kroniky.

Osvícenství obecně mělo k pověstem negativní postoj a všemožní osvícenci se snažili pověsti objasňovat v realistickém duchu a bojovat tak proti pověřivosti lidu. Představitelé romantismu měli na problematiku opačný názor. Chápali význam pověstí jako svědectví lidové paměti o dějinných událostech a povýšili je na významný činitel národního uvědomění. V prvních dvou desetiletích 19. století byla po písni a pohádce pověst v největším zájmu obrozenců a badatelů. V českých zemích mezi význačné sběratele pověstí patří August Sedláček a Alois Jirásek, autor Starých pověstí českých.

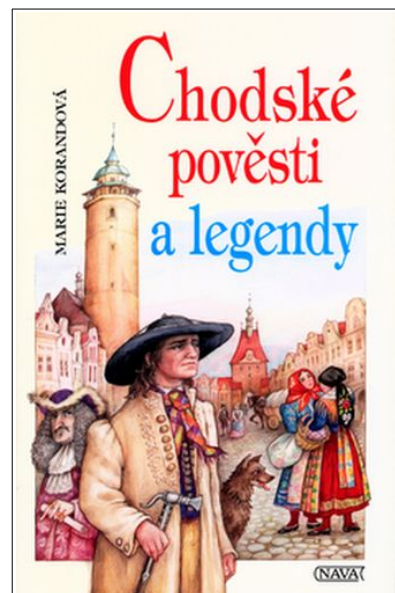
Významnou sbírkou českých pověstí je veršovaná sbírka Kytice Karla Jaromíra Erbena. Řada regionálních pověstí se vztahuje k hradištím, hradům a zámkům (např. Pověsti z Českého ráje).

Autoři pověstí pro děti a mládež:

- V. B. Třebízský – Národní pohádky a pověsti
- K. V. Rais – Povídky ze starých hradů
- A. Jirásek – Staré pověsti české
- A. Sedláček – Sbírká pověstí historických lidu českého v Čechách, na Moravě a ve Slezsku
- A. Wenig – Staré pověsti pražské, Věnc pražských pověstí, České pověsti
- I. Olbracht – Ze starých letopisů
- E. Petiška – Čtení o hradech, zámcích a městech
- V. Cibula – Nové pražské pověsti
- V. Hulpach – Báje, legendy a pověsti staré Prahy
- I. Březinová – Kozí příběh (knižní zpracování)
- A. Ježková – Příběhy českých knížat a králů
- L. Seifertová – Dějiny českého národa a pár světových událostí

Autoři regionálních pověstí:

- F. Lazecký – Dukátová stařenka
- H. Lisická – Pověsti starých měst, Zrcadlo starých časů
- P. Biliánová – Z tajů pražských pověstí
- O. Sirovátká, M. Šrámková – Živá voda
- V. Hulpach – Báje a pověsti z Čech a Moravy
- V. Hulpach – Pověsti z Čech, Moravy a Slezska
- Alena Ježková – Staré pověsti české a moravské

Oldřich Sirovátka – O Kozinovi a Lomikarovi

Odedávna hlídali Chodové cesty z Čech do Německa a za ty služby měli od českých králů velké výsady neboli privilegia, vypsaná zlatými slovy. Měli je potvrzeny na starých pergamenových listinách, visely na nich červené pečete. Nosili také bílý prapor a na něm byla vyšita hlava psa, protože věrně jako psi hájili hory a přechody do Čech. Všichni čeští králové a páni si Chodů vážili. To ale skončilo po nešťastné bitvě na Bílé hoře. Tentokrát císař prodal práva na Chody cizím pánům, šlechticům Lammingerům. Poslední Lamminger se jmenoval Volf Maximilian, v kraji se mu říkalo Lomikar. Postavil si v Trhanově nový zámek, zabíral sedlákům pole a lesy, stavěl na panství pece a huti na železnou rudu, nutil sedláky, aby pro něho robotovali.

Lomikar neuznával žádná chodská privilegia. To se rozumí, že se Chodové bouřili a postavili se proti němu se zbraní v ruce. Vedl je rychtář z Újezda u Domažlic Jan Sladký, říkali mu Kozina. Když Lomikar povstání potlačil, dal Kozinu do vězení. Nutil ho, aby ustoupil, aby se podrobil panské vůli a aby se Chodové svých práv vzdali. Kozina ale řekl: „Raději půjdu na smrt, než abychom se zřekli svých výsad a práv. Ta nám náleží, neboť nám je dali čeští králové!“ A tak ho v Praze postavili před soud. Odsoudili ho k smrti oběšením. Poprava měla být vykonána v Plzni. Když přišel den poprav, Lomikar poručil, aby obyvatelé všech chodských vesnic přišli na popravu. Ať vidí, jak skončí na šibenici zatvrzelý rebel. Taky Kozinova žena musela přijít. Nesla v náručí dvě děti, plakala a naříkala, až musela usednout, jinak by lítostí upadla. Plzeňští měšťané na ni hleděli soucitně a házeli jí do klína tolary. Ale ona je vyhodila na zem. „Nechte si své peníze, ty mě muže nenahradí.“

V té chvíli začaly na všech věžích samy od sebe zvonit zvony. Kozina prošel úzkou uličkou k připravené šibenici a zpíval smutnou píseň: „Odcházím šťastně pryč, nepřijdu již k vám víc. Přátelé, s vámi se žehnám, jsem-li komu křiv, to poznám.“ Postavil se před šibenici a rozhlédl se kolem. Vtom uviděl

Lomikara, jak sedí na svém černém koni a vše bedlivě sleduje, aby mu nic neuniklo. Kozina se vzpřímil a zvolal, že to všichni slyšeli:

„Lomikare, Lomikare, do roka a do dne budeme spolu stát na božím soudu!“

Vtom zarachotily bubny, kat přiskočil, zadržl Kozinovi smyčku kolem hrdla, podrazil stoličku – a bylo po všem. Od toho dne se Lomikar změnil. Často jezdil na návštěvy po okolních šlechticích, na trhanovském zámku pořádal hostiny, na kterých se pilo až do rána. Když byl sám doma, chodil zamyšlený z komnaty do komnaty, nikde neměl stání. Dny běžely a pomalu se blížila lhůta, co dal Kozina Lomikarovi, když stál pod šibenicí. Toho dne – byl to právě rok a den od poprav – Lomikar připravil na zámku velkou hostinu. Pozval na ni všechny své přátele, hýřil s nimi, muzika po celý večer hrála. Když se blížila půlnoc a bylo po hostině, Lomikar si dal nalít do křišťálového poháru drahé víno, s chutí se napil, pak se pohodlně opřel v křesle a se smíchem povídá: „Ha, ha, Kozino, Kozino, ty špatný proroku! Rok a den je pryč, ty tam a já posud zde!“

Nedořekl! V tom okamžiku mu poslední slovo zvadlo na rtech, chytil se za prsa a svalil se na zem. Venku se strhla hrozná bouře, dveře a okna na zámku se samy otvíraly, všechny svíce najednou zhasly. Všichni hosté strnuli. Viděli, jak sálem kráčí nějaká světlá postava, zůstala chvíli stát před Lomikarem a zase odcházela. Dlouho všichni zůstali jako zkamenělí. Když se vzpamatovali, přiskočili k Lomikarovi, křísili ho, ale bylo po něm. Ležel na podlaze, paruka mu spadla, vedle něho ležel křišťálový pohár a víno teklo na vyšívavý kabátec. To překocené křeslo chtěli zase postavit, ale vždy se znovu skácelo na zem. Navždycky zůstalo tak, jak v něm Lomikar umřel.

Vyplnilo se zlověstné proroctví Koziny, nebo jde o pověst?

autor: Lucie Žáková, EuroZprávy.cz

Postavu tyranského šlechtice Lomikara můžeme znát třeba z hodin dějepisu nebo z románu Psohlavci od Aloise Jiráska. Celé jméno šlechtice a podnikatele německého původu znělo Wolf Maxmilián Lamingen z Albenreuthu. Narodil se dne 23. listopadu roku 1634 jako nejmladší potomek jistého Wolfa Viléma Lamingena z Albenreuthu, který měl pod svou správou území Chodska. Zde tento původem bavorský rod

žil již od 16. století. V období po bitvě na Bílé hoře tato luteránská rodina přestoupila na katolickou víru.

Wolf Maxmilián Lamingen, tedy pověstný Lomikar, byl schopným podnikatelem a významnou osobností v oblasti průmyslové výroby. Založil sklářskou huť, železárnou a textilní továrnu. Pochopitelně potřeboval někoho na práci ve svých továrnách, a tak využíval místní Chody. Těm se to nelíbilo, postupně začali být také nespokojeni s nedodržením jejich privilegií, se zabavováním půdy, s kácením lesů či se zvyšováním daní. To vše vyústilo v událost, která vstoupila do dějin jako chodské povstání.

Do čela chodského povstání, které vypuklo na konci 17. století, se postavil Jan Sladký Kozina. O této osobnosti se mnohdy hovoří jako o symbolu odporu Čechů proti útlaku od Němců v období temna, tedy po bitvě na Bílé hoře. O životě tohoto muže toho dnes moc nevíme. Narodil se dne 10. září roku 1652 v Újezdu u Domažlic. V roce 1678 se oženil s jistou Dorotou Pelnářovou, se kterou měl později šest potomků.

Jan Sladký Kozina byl pochopitelně protivníkem výše zmíněného Lomikara. Ten s pomocí vojska v roce 1693 chodské povstání porazil a rozhodl se vůdce celé akce krutě potrestat. Jan Sladký Kozina byl proto dne 28. listopadu 1695 v Plzni popraven. Bylo mu tehdy 43 let. Ještě než mu kat kolem krku utáhl smyčku, měl podle pověsti Kozina směrem ke svému nepříteli zvolat: „Lomikare, Lomikare, do roka a do dne zvu tě na Boží soud.“ Lomikarovi tedy do roka předpověděl smrt. A tak se prý skutečně stalo! O naplněném proroctví se můžeme dočíst v díle Aloise Jiráska, Boženy Němcové, ale také v dobových kronikách.

Krutý šlechtic Lomikar měl zemřít skutečně o rok později než Jan Sladký Kozina, a to během hostiny, kdy si zrovna utahoval z Kozinových posledních slov na popravišti. Lomikara postihla mrtvice, bylo mu 61 let. V některých pramenech je udáván den 2. listopad jako datum jeho smrti. Jeho tělo bylo uloženo do krypty kostela svatého Martina v Klenčí pod Čerchovem. Podle pověsti zde má v noci strašit jeho duch coby bezhlavý jezdec, protože jeho hříšná duše nenašla po smrti pokoj.

Lomikar po sobě nezanechal žádného mužského potomka. Jeho jediná dcera Marie neměla nikdy děti, a tak vymřel rod po přeslici.

Pověsti o Horšovském Týně – Pověst o bílém jelenovi

Tam, kde z Českého lesa vytéká řeka Radbuza, stojí na skalnatém ostrohu město a starobylý zámek Horšovský Týn. Když se tu po třicetileté válce usadil štýrský rod pánů z Trauttmansdorffu a získal v české zemi bohaté a výnosné úřady a ještě další majetek, jeden z jeho pánů založil u zámku veliký park s oborou. Hrabě z Trauttmansdorffu miloval nade všechno lov. Nejenže rád zvěř střílel, on ji také choval. Zřídil novou bažantnici a v horách pro černou zvěř oboru. Byl ale trochu podivín. Celý svůj život chodil v loveckém šatě a komnaty jeho zámku byly vyzdobeny vzácnými zbraněmi, loveckými noži, prachovnicemi a všelijakými trofejami, které každému hostu ukazoval.

„Nebýt mne,“ říkal hrabě, „panské lesy by byly brzy zpustošeny a zvěř v nich vybita. Všechno ale potřebuje svůj čas, aby z toho člověk měl užitek.“ Hrabě byl vdovec a s příbuznými se nesnášel. Říkával o nich, že všichni čekají jenom na jeho smrt, aby si mohli mezi sebou rozdělit majetek. S hrabětem se nedalo o ničem jiném mluvit než o zvěři. Hosty vždycky vodil za deště a nepohody do zámeckého parku, kde dal vystavět pěkný pavilón s vyhlídkou. Odtud jim ukazoval srnce a jeleny, kteří se volně popásali na travnatých loukách. „Vidíte je? To jsou moji nejlepší přátelé. Nic po mně nechtějí, klidně se pasou. Když některého z nich trefím, ostatní mi to nemají ani za zlé.“

Mladí baroni se potají svému strýci posmívali, že se jednou z těch svých jelenů a srnců určitě zblázní. Baronky bývaly způsobilější, hlasitě vzdychaly nad každým jelenem a panu strýci rády vychvalovaly jeho oblíbence. On jim však stejně nevěřil, a když je vyprovodil ze zámku, volával k sobě svého starého a věrného komorníka. Ten to s panem hrabětem myslel vždycky nejlépe. „Tak to máme, Johan, na nějaký ten čas zase odbyto. Moje neteřinky mají pořádně rozmáčené střevíce a zašpiněné sukně a synovečci si budou mít co povídat o bláznivém strýci. Myslím, že se tu nikdo z nich tak brzo neukáže.“

A měl pravdu. Po dlouhý čas chodila na Horšovský Týn jenom psaní se zprávami, kdo se kdy narodil,

umřel nebo oženil, a hrabě je házel napolo nečtené do staré truhly. Už jich tam byla pěkná hromada. Až jednou se stala se starým hrabětem velická změna. Odkudsi dal přivést bílého jelena. Byl to statný a vzácný kus. Myslivci s ním měli hodně práce, než ho složili z vozu a dali do ohrazeného výběhu. Potom k němu nikdo nesměl, jenom sám hrabě ho chodil krmit a staral se o něho. V tom čase ani na hony nejezdil a ze zámku nevyjížděl. Celé dny trávil u bílého jelena. Jen komorníkovi se občas svěřil: „Johan! Ten bílý jelen je takový vzácný kus, že by sám císař mi ho mohl závidět. A jaké má moudré oči, jenom promluvit. Já mu rozumím.“

Komorník Johan vždycky trpělivě svého pána vyslechl. Byl už od něho na ledacos zvyklý. Sloužil u hraběte od mladých let a prožil s ním mnoho dobrého i zlého. A když se mezi panskou čeledí začalo povídat o bílém jelenu, vždycky se sebral a odešel. Lidé si totiž povídali, že je v něm zakleta duše milostpána hraběte.

Za nějaký čas si jelen zvykl na své zajetí a přicházel k hraběti sám pro skývu chleba nebo špetku tabáku. A tak se jednoho dne hrabě rozhodl, že bílého jelena pustí volně do obory. Když mu otevřel ve výběhu vrata, dlouho trvalo, než z nich jelen vyšel. Jakmile ale ucítil, že je volný, rozběhl se a zmizel mezi stromy. Hrabě se spokojeně usmál. „Však ty se ještě vrátíš,“ a sám šel pomalu k zámku.

Toho dne rozkázal, aby psi ze zámeckého příkopu byli odvedeni jinam a neplašili zvěř. Potom se hrabě zavřel ve své komnatě a do večera nevyšel. Komorník Johan několikrát klepal na dveře, ale pán se neozval. Už měl strach, že se hraběti něco přihodilo, a chtěl volat o pomoc. Tu se najednou dveře před ním otevřely a hrabě se ptal: „Co se děje, Johan?“ „Hraběcí Milosti, už je dávno čas k večeři! Mám ji dát nosit do salónu?“ ptal se rozřeseným hlasem komorník. „Ne! Dej ji přinést sem!“ rozkázal hrabě a přistoupil k oknu. Venku se smrákalo, ale ještě bylo rozeznat keře a stromy. Večeře byla už dávno na stole, hrabě o ni neměl zájem. Najednou strnul, kývl na Johana, aby přistoupil blíž, a ukázal mu oknem do parku. Za psím příkopem pod vysokou jedlí mihl se bílý stín, ale brzy zmizel. Potom se zase objevil a stanul proti zámeckým oknům. Nebyl to nikdo jiný než bílý jelen.

„Vidíš, Johan! Přece za mnou přišel a hledá mne!“ řekl hrabě a komorník se pokřivoval, protože ten bílý jelen strašil jeho pána i v noci. Vtom jelen táhle zatroubil, zmizel mezi stromy a už se neobjevil. Druhý den zrána zašel hrabě do jeleního výběhu, nasypal tam ovsu a do žebřin dal dobrého sena. Potom chvíli postál, ale když se bílý jelen neukázal, vrátil se zase do zámku. Od té doby, co byl jelen v oboře, myslivci museli pečlivě zavírat vrata, aby to vzácné zvíře nevyběhlo a neztratilo se. Jednou šla oborou zámecká služka a cestou potkala bílého jelena. Ten se za ní rozběhl a ona měla co dělat, aby mu utekla. Když se to hrabě dověděl, moc se zlobil. Potom vydal přísný zákaz, že nikdo nesmí do zámeckého parku ani do obory.

Mnoho se toho napovídalo kolem starého hraběte a jelena. Všichni ale věřili, že co se objevil bílý jelen v zámecké oboře, hrabě pomalu schází. On také celé dny proseděl u okna ve své komnatě a čekal, jestli se jelen neobjeví. Nic víc ho nezajímalo, nikam nejezdil, nepřijímal hosty. „Ten bílý jelen bere našemu milostpánovi všechnu sílu,“ tvrdila v kuchyni stará Háta, která se vyznala v kouzlech a čarování. „Kdyby ho dal utratit, sám toho jelena nepřezije.“

Johanovi bylo líto hraběte, ale neodvážil se ho varovat. Trpělivě sloužil pánovi a viděl, jak mu valem ubývá sil. Hrabě brzy nemohl vyjít ani do parku a Johan ho vozil v kolečkové židli až k brance, ale dál nesměl. Odtud se hrabě díval, jestli mezi stromy někde nezahledne bílého jelena.

Brzy se o nemoci starého hraběte dovědělo příbuzenstvo a jeden přes druhého jezdil na Horšovský Týn. Všichni ho chtěli potěšit, ale hrabě žádného z nich nepřijal. Jen jim vzkazoval po starém komorníkovi, že mají na návštěvu ještě času dost, až bude ležet v zámecké kapli s podvázanou bradou v truhle. „Však se dočkají mého dědictví,“ smál se zlomyslně hrabě. „Jen musejí mít trochu trpělivosti.“ Potom se zase díval otevřeným oknem do zámeckého parku.

Bílý jelen chodil pod zámecké okno každého večera. Když měl hrabě ještě dost sil, vždycky mu házel kousek chleba. Jelen jej sebral v trávě a pak odběhl. Potom poručil hrabě Johanovi, aby házel chleba jelenovi on. Ale Johan měl špatnou míru, nebo se mu tak třásla ruka, a jelen žádný chleba nedostal, protože jeho kousky padaly do hlubokého příkopu. Jednoho dne se udělalo hraběti moc zle a všichni mysleli, že večera už nedožije. Doktor mu pouštěl žilou, ale nic to nebylo platno. Když se hrabě probral a vzpamatoval z mdloby, nejdříve zavolal k sobě starého Johana, potom všechny ostatní i s doktorem vyhnal. „Ty mi, Johan, musíš dosloužit až do smrti! Proto jsem na tebe pamatoval také ve své závěti a dědicové ti musí vyplatit slušný obnos.“

Starý Johan byl dojat až k pláči. U postele stál s hlavou sklopenou a pořád jenom hraběti děkoval. Ten však mluvil rozvážně: „Nyní mě, Johan, dobře poslouchej! Chci, abys mi prokázal poslední službu.

Přitáhni moji postel k oknu, abych viděl, až přijde za večera bílý jelen.“

„Hraběcí Milosti, vždyt' si jenom ublížíte,“ naříkal Johan a upravoval hraběti pod hlavou prachové podušky. „Já se sám budu dívat a potom Milosti řeknu, až přijde,“ nabízel se, ale hrabě trval na svém. „Jenom udělej, jak jsem ti poručil. A dobře mne podlož peřinami! Potom mi ještě přineseš ty dvě kulovnice, co visí v zelené komnatě mezi okny. Dej pozor, obě jsou nabitě!“

Komorník byl z toho vyděšen, ale poctivě udělal všechno, o co ho hrabě požádal.

Když se pak šerilo, otevřel okno dokořán a stál vedle hraběcí postele jako na stráži. Hrabě těžce dýchal a oči mu zářily horečkou. V třesoucích se rukou pevně držel kulovnici, kterou mu Johan musel opřít o okenní rám. Celou tu dobu bylo v komnatě ticho. Večer už byl co nevidět, a jelen pořád nepřicházel. Starému Johanovi se už dělaly před očima mžitky a brzy neviděl nic než tmavé stromoví. Hrabě se ale trpělivě díval a dočkal se.

Když se řádně setmělo, objevil se náhle mezi stromy bílý jelen. Jeho mohutné paroží se několikrát sehnulo, když očichával kolem sebe zem. Potom pomalým rozvázným krokem vyšel až na samotný okraj zámeckého příkopu a otočil hlavu k zámeckým oknům. Vtom hrabě stiskl kohoutek a ozvala se rána, za ní pak druhá. Jelen strnul, potom vyrazil, ale po několika skocích padl jako podtáť. „Hraběcí Milosti, to byla rána!“ ozval se Johan, který už v tom šeru nic neviděl, jen slyšel.

Když mu hrabě neodpověděl, honem rozsvítil lampu na stole, aby se podíval na pána. Ten křečovitě držel v rukou kulovnici, ale už nedýchal. Johan honem běžel pro doktora, který popíjel víno v hostinském pokoji, a cestou mu všechno pověděl, i to, že hrabě už asi nežije.

Druhý den našli myslivci v zámeckém parku zastřeleného bílého jelena a stará Hátá všem povídala: „Já jsem to dobře věděla, že pánova duše byla zakleta v tom jelenu. A kdyby ho byl milostpán netrefil, ani by nemohl umřít.“

Když hraběte uložili s podvázanou bradou v zámecké kapli do truhly, sjeli se na Horšovském Týně všichni příbuzní a hlasitě naříkali nad nebožtíkem. Jen starý Johan chodil jako tělo bez duše a nebyla s ním žádná řeč. Závět' byla otevřena a on dostal vyplacený pěkný podíl ve zlatě, ale dlouho se z něho netěšil. Brzy nato umřel a pohřbili ho v jednom rohu starého hřbitova. Nebylo nikoho, kdo by pro něho plakal, jenom stará Hátá zaslzela a řekla: „Byl to takový starý blázen, jako náš milostpán. Ať mu je země lehká, už dávno si zasloužil klidu.“

Starý hrabě Trauttmansdorff dosud leží v rodinné hrobce kostelíka U Svaté Anny na Vršku a občas se objevuje v zámeckých komnatách jeho duch. Bílého jelena však už nikdy nikdo neviděl.

Pověsti o Horšovském Týně – Pověst o ohnivém kohoutovi

Byl to divný začátek roku, onoho patnáctistého čtyřicátého sedmého. Od roku loňského se přiostrilo napětí mezi českým panstvem a habsburským králem Ferdinandem I. Koncem roku dal stavovský výbor příkaz ke svolání zemské vojenské hotovosti k Bečovu, na jehož hradě seděl představitel vzbouřenců Kašpar Pluh z Rabštejna. Vojsko se ale moc ochotně nesjíždělo, bylo to takové nemastné – neslané, jako v Čechách skoro vždy.

Ale lidí se to moc netýkalo. Zejména v Tejně, oni ti páni pořád něco chtějí, už přes sto let od těch hrozných válek je v Čechách divno. I v Tejně využil někdejší purkrabí bezvládní na pražském arcibiskupském stolci, kterému týnský hrad patřil a přivlastnil si ho.

Také tuhá zima se letos nechtěla vzdát, i když byl začátek dubna a blížily se Velikonoce. Z většiny komínů v Tejně se kouřilo, lidem byla zima. Jenom ty hradní byly studené, nynější pán, od roku 1535 Jan Popel z Lobkovic mladší, dlel většinou v Praze, kde zastával vysoké úřady. Zvláště nyní musel, on vždy věrný králi, být v blízkosti dění.

Hradní kovář Matěj tedy neměl moc práce. Tím víc se mohl věnovat své zálibě, ženským sukním. Mnoho jich už do svého domku, přimknutého k vnější hradbě hradu, přivedl. A vzápětí i do jiného stavu a do řečí. Zrovna vyhlížel někdejší úzkou střílnou na náměstí, kde ale v pošmourné mlze, zahuštěné těžkým dýmem z ohnišť nikdo nešel. Špatný den, no jo – třináctého, odvracel se Matěj od okénka, když ještě zahlédl, jak se náhle zřítíla část prastaré hradby u městské brány. A odtud vylétl rudý záblesk. Ten poletoval z jedné doškové, či šindelové střechy na druhou a za ním střechy, vyschlé holomrazem, vzplály hned jako pochodně. Takže to nebyly jenom ženské tlachy o v dávných dobách zazdřeném ohnivém kohoutovi, kterého nikdo nesmí uvolnit, pomyslel si Matěj. Vymotal se z domku, když už kohout proletěl celým městečkem a poskakoval se strašlivým kokrháním po hradních střechách.

Matěj vběhl do kovárny, kde popadl velkou kovanou klec, na které měl dodělat zámek a vyběhl do

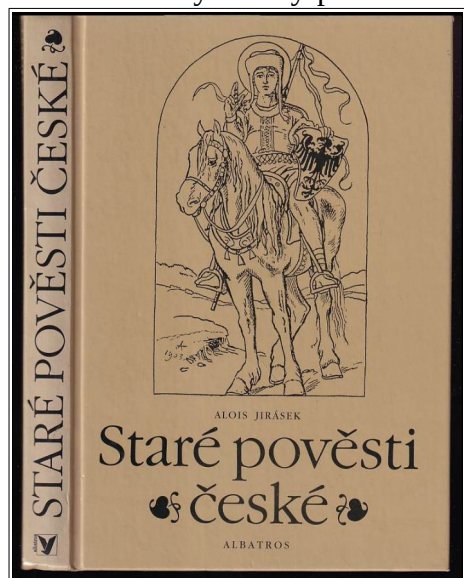
hradu, který už z jedné strany byl v plamenech. Kohout poskakoval po střechách a dřevěném podsebití a ochozech. Matěj se bezhlavě za ním rozběhl. Po děsivé honičce, když se za ním už řítily krovy, se mu podařilo na ohniváka přiklopit klec. Kohout po něm sekal zobákem a prskal jiskry, kovář podsunul dno a s klecí seběhl po schodech a zasunul ji do hlubokého výklenku, který honem zarovnal kameny. Sotva se mu pak podařilo vyběhnout z hradu, který už byl v jednom plameni a za rachotu se v něm propadaly krovy, dřevěné patra a části zdí. Město Týn ten den lehlo popelem, všichni přišli o majetek, mnozí o život.

Teprve za dva roky přijel pán Popel z Lobkovic do městečka, které už pomalu z popela vstávalo, hrad ještě v rozvalinách. Vyslechl kováře Matěje, který mu vylíčil událost s ohnivým kohoutem, ale nemohl najít místo, kam ho zavřel. Zbytečně se Matěj obával, že ho pán vyplíní za pověry, vzdělaný pán uvěřil. A proto dal příkaz, aby se vyklidily jenom trosky a veškeré zdi z hradu se zachovaly, aby se kohout zase nedostal na svobodu. Italský architekt, kterého si přivedl, aby mu postavil moderní a pohodlný zámek, musel, ač velmi nerad, se přizpůsobit starému hradu. Hradní ohořelé zdi byly znovu omítnuty, a tak dodnes nikdo neví, kde je ohnivý kohout zazděn. A nikdo se neodvážil do starých zdí zasahovat. Jenom občas slyší zámecký personál tlumené vzteklé kokrhání, které se nese celým hradem – a zámkem do něj vestavěným.

Staré pověsti české

Staré pověsti české je kniha Aloise Jiráska, ve které literárně zpracovává starší pověsti z různých období českých dějin.

Pověsti vycházely původně na pokračování v pražském nakladatelství J. R. Vilímek roku 1893. Jako

knihou poprvé vyšly ve stejném nakladatelství v roce 1894 jako 11. svazek v edici Vilímkova knihovna mládeže dospívající. Knihu Alois Jirásek věnoval Františku Bartošovi.

Předlohou byly zejména Kosmova, Dalimilova a Hájkova kronika, Staré letopisy české a různé dalších prameny. Do díla nebyly zpracovány některé známé české pověsti jako o Oldřichu a Boženě nebo Břetislavu a Jitce. Naopak byly zařazeny méně známé židovské, moravské a slovenské pověsti.

Při psaní postupoval Jirásek zcela jinak než August Sedláček, který se ve své Sbírce pověstí historických lidu českého v Čechách, na Moravě a ve Slezsku snažil pověsti očistit od pozdějšího umělého literárního zpracování a dobrat se k jádru lidového vyprávění. Jirásek se naopak o „vypravování umělá“ svých předchůdců opírá a sám je bohatě autorsky rozvíjí po svém, a tak vzniká košatá a čtivé líčení se silným vlasteneckým nábojem. S výjimkou období protektorátu vycházely Staré pověsti české opakovaně a často. Za komunistického

režimu v 50. letech vycházely se změnami a také s doslovem Zdeňka Nejedlého.

Části knihy: Staré pověsti české, Pověsti doby křesťanské, Ze starobylých proctví.

První vydání a mnoho dalších zejména do druhé světové války ilustroval Věnceslav Černý, poválečná vydání vycházela s ilustracemi Antonína Procházky, zhruba od roku 1950 vycházela kniha v nakladatelstvích Mladá fronta a SNDK s ilustracemi Mikoláše Alše.

Rukopis se nedochoval. Závažné je 3. vydání u Vilímka z roku 1910, protože jde o konečnou autorskou redakci. Přestože stále obsahovala gramatické i věcné chyby, po 17 dalších vydání se již sazba neměnila, jen se zaměňovaly poškozené litery. V jiných vydáních ale již text beze změny nezástal. V nakladatelství J. Otto vyšly Staré pověsti české roku 1933 jako 47. svazek Sebraných spisů Aloise Jiráska se závažnými chybami patrně zaviněných tiskárnou včetně výpadku některých řádek i dvou celých odstavců. Tyto problémy byly převzaty i do poválečných vydání. Po druhé světové válce bylo Jiráskovo dílo uznáno za vhodný nástroj komunistické ideologie a roku 1949 vydáno v masovém měřítku v rámci tzv. jiráskovské akce. Aby tomuto účelu lépe sloužilo, bylo redigováno Zdeňkem Nejedlým, který do textu neautorizovaně zasahoval.

Staré pověsti české byly přeloženy do ruštiny, slovenštiny, rumunštiny, angličtiny, mongolštiny, němčiny, bulharštiny, maďarštiny, polštiny, italštiny a do japonštiny.

Na motivy knihy natočil Jiří Trnka v roce 1952 stejnojmenný barevný loutkový celovečerní film podle scénáře Jiřího Brdečky. Sedm vybraných příběhů namluvili herci Růžena Nasková, Václav Vydra, Karel Höger, Zdeněk Štěpánek a Eduard Kohout. Jedním z animátorů byl Břetislav Pojar. Hudbu k filmu

složil Václav Trojan. Film získal několik mezinárodních cen. V roce 2015 bylo rozhodnuto o jeho digitalizaci. V roce 1961 pak vyšla i samotná kniha s Trnkovými ilustracemi. V roce 2009 byl podle této předlohy natočen česko-americký historicko-fantastický hraný film *Kněžna Libuše*.

Krok

Krok je mytická postava českých dějin, soudce či kníže kmene Čechů, otec kněžny Libuše a jejich sester Kazi a Tety. Kdy legendární postava měla žít, není jasné, v Hájkově kronice je uváděno, že přenesl na Vyšehrad své sídlo v roce 683, to však není nijak doloženo.

Patrně nejstarší zmínku o Krokovi (Kosmas jej ovšem ve své latinsky psané kronice nazývá Crocco) najdeme ve III. kapitole Kosmovy kroniky. Poté, co Kosmas vylicí příchod praotce Čecha, popisuje v třetí kapitole mravy nejstaršího českého lidu.

Josef Mathauser – Kníže Krok s dcerami.

Vypráví, že první obyvatelé Čech nejprve žili velmi prostě, neznali alkohol, manželské svazky, soukromý majetek ani zbraně. Po blíže neurčené době se pak „prospěšně obrátilo v opak“ a mezi lidem začaly bujet křivdy a závist. Podle Kosmy lidé tehdy neměli „ani soudce, ani knížete“. V tom čase povstal muž jménem Krok: „Mezi nimi povstal muž, jménem Krok; podle jeho jména je znám hrad, již stromovím zarostlý, v lese u vsi Zbečna. Byl to muž za svého věku naprosto dokonalý, bohatý statky pozemskými a v svých úsudcích rozvážný a důmyslný. K němu se sbíhali, jako včely k úlům, lidé nejen z vlastního jeho rodu, nýbrž i z celé země všichni, aby je rozsuzoval. Tento znamenitý muž neměl mužské potomky, zplodil však tři dcery, jimž příroda udělila nemenší poklady moudrosti, nežli jaké dává mužům.“

To je vše, co nám Kosmas říká o Krokovi samotném. V další kapitole pak Kosmas líčí tři Krokovy dcery: Nejstarší byla Kazi, která vynikala ve znalosti bylin a věšeb – „nad břehem řeky Mže (dnes Berounky) při cestě, kudy se chodí do končin kraje bechyňského přes horu, jež slove Oseka,“ prý lidé Kazi po její smrti navršili mohyly, jež je podnes (do Kosmových časů) vidět; kde Kazi sídlila, kronikář neuvádí. Prostřední byla Teta, která „zavedla pověřenou nauku a učila modloslužebným řádům“ – ta si vystavěla hrad Tetín „na vrcholu strmé skály u řeky Mže (Berounky)“. Třetí byla Libuše (u Kosmy Lubossa), dcera „věkem nejmladší, ale moudrostí nejstarší“, která si „vystavěla hrad tehdy nejmocnější u lesa, jenž táhne se ke vsi Zbečnu, a podle svého jména jej nazvala Libušín“.

Po Krokově smrti si bez dalšího upřesnění lid zvolil Libuši za svého soudce: „A poněvadž lidu pravdivě předpovídala mnoho budoucích věcí, celý ten kmen sešel se po usmrcení jejího otce k obecné radě a ustanovil ji sobě za soudce.“

Pozdější kronikáři rozvíjejí pověst do dalších podrobností: Například Václav Hájek z Libočan líčí, že po smrti praotce Čecha byla vláda nabídnuta jeho bratru Lechovi. Ten ale odmítl a za vládce doporučil Kroka, prý vládce mocného rodu. Krok přijal Čechovu hůl i čepici a sídlil kolem roku 670 na Budči. Jednou však vyslal posly, aby našli bezpečnější sídlo a ti pak na pravém břehu Vltavy objevili skalnatý ostroh mezi hlubokými lesy. Vystavěný hrad na vysoké skále později dostal jméno Vyšehrad.

František Palacký tvrdil, že Krokova postava je ovlivněna vládcem Sámem. Někteří autoři, předpokládající keltský původ Čechů, uvádí možný vznik jména Krok z keltského Crocco a další historické souvislosti. Další teorie hledaly vztah k analogické polské pověsti o knížeti Krakovi, mytickém zakladateli Krakova.

Golem

Golem je v židovské mystice člověkem oživená socha. Takových golemů je známo poměrně dost. Většina lidí si golema představuje jako oživenou sochu v podobě člověka, ale je to postava mytická, a proto může mít různé podoby.

Slovo golem ve tvaru galmi se v hebrejském textu Bible vyskytuje pouze na jednom místě, a to v Žalmech, kde znamená asi „cosi beztvarého, bez formy“. Ostatně i středověká filozofická literatura tento

hebrejský pojem používá pro označení hmoty neboli beztvaré hylé. Zde je již krůček k tomu, aby byla postava jakéhokoliv oživeného golema vnímána za neúplnou či nedokonalou, která neměla ani vlastní myšlenky ani vlastní vůli, nemohla hovořit, ale pouze doslovně plnit příkazy svého pána. Víra v možnost stvořit věc vychází z přesvědčení, že dobří lidé mají tvůrčí sílu, která ovšem není taková jako síla Boží. Pojetí šemu, který golemy oživoval, vychází z kabaly, neboť podle této nauky je možno zopakovat Boží tvůrčí čin s pomocí správné kombinace písmen Božího jména. Šem pak zpravidla byl pergamen, na němž byla magická slova napsána.

Představa stvoření lidské hliněné postavy člověkem a jím oživené proto, aby splnila uložený úkol, je ovšem prokazatelně mnohem starší: má svůj původ ve starověkém Egyptě, kde je literárně doložena v povídce z 2. poloviny 6. století př. n. l. Pravděpodobně souvisí s vešebty (drobná soška nejčastěji v podobě mumie používaná ve starověkém Egyptě jako součást pohřební výbavy) hojně používanými od doby Střední říše.

Svým způsobem byl i Adam, první člověk, nejdříve golemem, neboť jej Bůh stvořil tak, že vzal „prach ze země, a vdechl mu v chřípí dech života.“

Stejně tak se objevuje motiv stvoření člověka bohem z hlíny (smíchané s krví jiného zabitého boha) v mezopotámských mýtech. Jistou podobnost by bylo možné vidět i ve východních rituálech „oživování“ soch Buddha. Než je socha umístěna na své místo, je do jejích útrob vložen svitek s mantrou.

Podle pověsti, kterou zpracovali bratři Grimmové, se po oživení golema na jeho čele objevilo slovo „emet“, neboli pravda (písmena alef, mem a tav hebrejské abecedy). Pro znehybnění golema pak stačilo smazat první písmeno z tohoto slova, čímž vzniklo slovo „met“, jehož význam je „mrtvý“. Takto byl dle legendy umrtven chelmský golem, kterého vyrobil rabín Elijahu Ba'al Šem.

Golem velikosti malé sošky, která nabývala po pánově příkazu přirozených rozměrů, svého pána přerostl a rabi tak nebyl schopen dosáhnout mu na čelo a golema znehybnit. Poručil tedy, aby mu golem zavázal botu. Obr se ochotně sklonil a rabi smazal písmeno. Tělo golema padlo k zemi a svou vahou rozdrtilo i rabína.

Jedním z nejslavnějších golemů je golem, kterého údajně koncem 16. století stvořil židovský rabín Jehuda Löw ben Becalel. Poté, co ho vytvořil z hlíny, mu dal i jméno Josille (zdrobnělina od Josef). Účelem jeho stvoření měla být ochrana židovského ghetta před křesťany, kteří ho pravidelně napadali. V pohyb se golem uváděl vložením šemu – svitku. Golem pak poslouchal toho, kdo mu do úst šem vložil, a vykonával určenou práci. Znehybněn byl opět vyjmutím šemu. Až do určení další práce stál poklidně v koutě místnosti. Po pátečních bohoslužbách však i golem odpočíval a dodržoval sváteční klid od práce, aby nebylo přestoupeno posvátné přikázání. Ke zničení tohoto golema došlo jeho stvořitelem roku 1593. Jednoho dne vážně onemocněla rabínova jediná dcera. Zoufalý otec ji ošetřoval ve dne v noci, ale nemoc se neustále zhoršovala. V páteční podvečer musel od lůžka nemocné odejít k tradiční pobožnosti. V roztržitosti zapomněl vyjmout šem. Hliněný služebník oživil, a protože neměl určenou žádnou užitečnou práci, začal rozbíjet vzácný nábytek, sochy a veškeré vybavení rabínova domu. Vyděšená služebná běžela do synagogy a prosila, aby rabín učinil přítrž běsnění. Ten vykřikl na golema, aby se zastavil, a vyňal mu z úst šem. A protože k vyjmutí došlo v průběhu židovského svátku, golem se rozpadl v prach. Rabín se zarmoucen vrátil do synagogy a dokončil modlitby. Po návratu z chrámu však již nenaříkal nad ztrátou uměleckých předmětů ani hliněného obra. Jeho dcera se totiž mezitím jako zázrakem uzdravila. Pověst o pražském golemovi pochází sice z období středověku, ale s postavou rabbi Löwa se spojila teprve v 18. století. Podle legendy byl golem uložen na půdě Staronové synagogy. Na její půdu se od té doby nesmělo vstupovat, povolení k průzkumu bylo uděleno jen dvěma lidem – v roce 1920 jej tam hledal neúspěšně Egon Erwin Kisch a v 80. letech 20. století s pomocí georadaru Ivan Mackerle.

Pravděpodobně první dochované vyobrazení je perokresba Mikoláše Alše, ilustrace pověsti o golemovi v knize Věvec pražských pověstí Adolfa Weniga, vydané v Topičově nakladatelství roku 1908.

Mikoláš Aleš: Rabbi Löw oživuje golema; ilustrace z pražských pověstí, 1908.

Tvář pražského golema nakreslil Hugo Steiner-Prag roku 1915 na titulní list románu Gustava Meyrinka, vydaném v Mnichově.

Z filmu Císařův pekař – Pekařův císař pochází zobrazení golema jako neforemného hliněného obra přepásaného železnými pláty, které se stalo velmi populárním, i když spíše neodpovídá popisům golema z legend. Jeho autorem je sochař Jaroslav Horejc.

Legenda

Legenda (pochází z latinského *legenda*, což znamená „věci určené ke čtení“) je epický literární žánr pojednávající o životě, smrti, mučení a zázracích určitého světce či mučedníka, příp. ostatků nebo svatého předmětu (*legenda o sv. Kříži*). V legendách se vyskytují zázraky a postavy křesťanské historie. V přeneseném smyslu může být i legenda o význačné osobě. Používá se též označení *hagiografie*, což je termín odvozený z řeckého *hagios* (svatý) a *grafein* (psát). V některých jazycích je rozšířenější toto označení.

Legendy popisovaly život světce, postupně však docházelo k vytváření obecných motivů, které pak byly přenášeny z jednoho světce na druhého, a život konkrétního světce tak byl mnohdy do velké míry zastřen. Na druhou stranu legendy poměrně věrně zachycují sociální prostředí. Tento charakter je dán funkcí legendy, která sloužila především křesťanské výchově a propagaci světce, případně také k obhajobě některých jevů (v českém prostředí např. používání staroslověnštiny v bohoslužbě).

Hagiografie vznikla na sklonku antiky, když se klasická biografie rozšířila o prvky z Bible (zvláště o líčení zázraků). Křesťanská legenda pak má své počátky v novozákonních evangeliích. Charakter legendy mají již Skutky apoštolů, nicméně stěžejním dílem, které určilo charakter hagiografie, jsou tzv. Pseudoklementina vyprávějící o skutcích apoštola Petra.

Legendy byly většinou zprvu předávány ústně, později byly zapisovány, a to jak veršem, tak i prózou. Tvořily těžiště středověké umělecké tvorby a ve své době plnily účely liturgické i literární. Základní osou je vyprávění o narození, životě (*vita*), smrti (*passio*), přenesení ostatků (*translatio*) a zázracích (*miracula*) osoby, o které se soudilo, že se za své skutky dostala jistě do nebe. Nebylo však rozhodující, zda ona osoba byla oficiálně prohlášena za svatou či blahoslavena: kanonizace probíhala často na základě lidové úcty. Účelem legend bylo oslavit památku příkladných křesťanů a dát příklad k následování.

Legendy v českých zemích vznikaly v období od 9. století, kdy se sem dostaly s působením misionářů, do 14. století ve vzdělané duchovenské společnosti. Zásadní bylo působení svatých Cyrila a Metoděje, s jejichž jmény jsou první legendy vzniklé na českém území spojeny.

Podle světců, o kterých legendy pojednávají, je lze rozdělit do pěti skupin:

1. Cyrilometodějské legendy – Život Konstantinův a Život Metodějův, staroslověnské legendy sepsané žáky těchto světců popisují život Konstantina i Metoděje a vzájemně se doplňují. Cílem těchto legend byla zejména obhajoba staroslověnštiny jako bohoslužebného jazyka.
2. Svatováclavské a svatoludmilské legendy – hagiografie sv. Václava obsahuje celkem 12 verzí jeho legendy, devět je v latině a tři ve staroslověnštině. Šíření víry křesťanské spolu s první staroslověnskou legendou je nejstarší, není jasné, která z nich vznikla dříve, napsána byla v Bavorsku a je výrazně delší a obsáhlejší než první staroslověnská legenda (začíná již u Václavova otce Vratislava, detailně a v negativním světle rozebírá postavu Václavovy matky Drahomíry). Život svatého Václava (někdy označován jako Život knížete Václava) byla legenda sepsána staroslověnsky a datuje se do doby brzy po zavraždění knížete Václava (polovina 10. století), zároveň se jedná o nejstarší v úplnosti dochovanou staroslověnskou památku, která vznikla na území Čech. Kristiánova legenda (Život a umučení svatého Václava a jeho babičky svaté Ludmily) byla sepsána latinsky, sporná je doba vzniku i autor samotný, zřejmě však vznikla koncem 10. století, cílem díla byla znovu obhajoba staroslověnské bohoslužby.

Legenda o sv. archandělu Michaelovi.

3. Vojtěšské legendy – legendy o svatém Vojtěchovi v sobě obsahují širší evropštější rozhled.
4. Prokopské legendy – tyto legendy obsahují mnohé lidové prvky, což je dáno tím, že se obracely k prostému člověku, aby v něm vyvolaly úctu ke svatému Prokopovi i ke klášterům. Vita Minor, legenda napsána latinsky okolo roku 1200 v Sázavském klášteře, se stala východiskem pro další prokopské legendy, jednou z nich byla i legenda sepsaná česky v době Karla IV., ta však klade důraz zcela jinam – popisuje především Prokopův zápas o uchránění Sázavského kláštera před německými mnichy.
5. Další legendy – například Život svaté Kateřiny (též Legenda o sv. Kateřině) je veršovaná legenda z druhé poloviny 14. století, která se snaží vyobrazit lásku krásné, urozené a vzdělané Kateřiny ke Kristu. Během třicetileté války byl rukopis odvezen švédskými vojáky do švédské královské knihovny a vrácen byl až ve druhé polovině 20. století.

Mýtus

Mýtus je „symbolické vyprávění vyjadřující víru v plnost a celistvost nadčasového řádu“. Jedná se obvykle o anonymní epický útvar, který dává odpovědi, aniž klade otázky. Vznikl totiž v neproblematickém světě, kde pro individuální tázání a pochybnosti nebylo místo. Je to tradovaný příběh (řetězec příběhů či vyprávění), který nesdíluje informace, nýbrž vyvolává prostřednictvím obrazů dojem hlubšího porozumění celku světa nebo nějaké jeho podstatné části a jeho významu pro lidský život.

Mýtus patří mezi rozhodující pojmy psychologie a sociologie, bez nichž nelze pochopit komplexní fungování mnoha systémů.

V soudobém hovorovém jazyce se slovo „mýtus“ povrchním způsobem používá též pro všeobecně rozšířenou nepravdu, vymyšlené tvrzení bez dostatečných důkazů, což škodlivě odvádí pozornost od jeho závažné podstaty.

Řecké mythos původně znamená řeč a vyprávění, zejména o dávné minulosti. Tradiční vyprávění, která se často zpívala nebo recitovala při velkých slavnostech a tvořila společný majetek nějakého kmene nebo skupiny, známe téměř ze všech starých kultur. Jejich tématem byl často počátek světa, založení města, původ slavností nebo institucí, ne ovšem s historickým nebo vědeckým záměrem, ale jako potvrzení společné a pro všechny závazné zkušenosti, která má význam pro současný život. Podle M. Eliada bylo slavnostní připomínání počátků součástí každoroční obnovy společenství, které se tak snažilo zbavit nánosů viny a nezdarů, které přinesl minulý rok, a vrátit se tak k původní čistotě tak, jako se každoročně obnovuje příroda. Podle R. A. Rapaporta mýtus původně doprovázel společný rituál a teprve později se od něho oddělil, takže se mohl vyprávět i mimo slavnost a nakonec zapsat.

Studiem skutečných mýtů jako tradičních vyprávění, která legitimovala společenské uspořádání a instituce, se zabývá kulturní antropologie. Podle obsahového zaměření se tak rozlišují:

- kosmogonické mýty (z řec. kosmos, svět a gonia, zrození), které vyprávějí o vzniku a počátcích světa;
- antropogonické mýty (z řec. anthropos, člověk a gonia, zrození), které vyprávějí o původu, zrození či stvoření člověka;
- aitiologické mýty (z řec. aitia, příčina), které vysvětlují původ různých svátků, zvyků a institucí a potvrzují tak jejich oprávněnost;
- soteriologické mýty (z řec. sótér, zachránce) o záchraně a zachráncích;
- eschatologické mýty (z řec. ta eschata, poslední věci), které předkládají obrazné vylíčení budoucnosti, případně konce světa.

Soustava mýtů a mytických postav určité skupiny nebo kultury tvoří její mytologii.

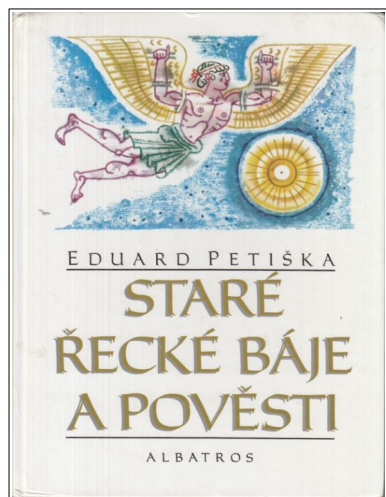
Zábavnější a méně závaznou formu mýtu představují lidové pohádky, které obraznou formou a jaksí mimochodem podávají specifické náhledy na povahu lidského života a zprostředkovávají důležité životní zkušenosti.

Staré řecké báje a pověsti

Staré řecké báje a pověsti je pravděpodobně nejznámější kniha Eduarda Petišky. Obsahuje příběhy z řecké mytologie převyprávěné pro děti a mládež. Jednotlivé příběhy pojednávají o řeckých bozích, hrdínech, mytických postavách a nestvůrách. Poprvé byla vydána v roce 1961 s ilustracemi Václava Fialy ve Státním nakladatelství dětské knihy, roku 1964 byla kniha rozšířena. Do roku 2012 byla kniha jen v Česku vydána celkem patnáctkrát.

Eduard Petiška v začátcích komunistické totality nevěřil, že se mu ještě v životě podaří vydat knihu

pro dospělé. Proto ji pojal, jak později sděloval, jako „román o životě v Čechách“, o českých zoufalstvích a nadějích, tedy jako klíčový román, kde jednotliví bozi představovali jednotlivé politiky a postoje.

V tomto archetypickém pojetí antické látky zřejmě spočívá její mezinárodní úspěch, není to jen převyprávění antických mýtů, je to jednotlivá zpráva o lidském životě a charakteru, tato zpráva je srozumitelná ve všech jazycích, do kterých kniha byla přeložena a vydávána (v němčině, angličtině, italštině, nizozemštině, finštině, ruštině, maďarštině, estonštině atd.). Ve Francii dosáhla pětadvaceti vydání do roku 2011 a stala se školní četbou.

Autorovo dílo se již před knihou dělí do dvou základních větví: do literatury pro dospělé a do literatury pro děti a mládež, z nich se každý směr opět dělí na další odvětví, pokrývá se tak celý úsek čtenářského věku, čtenářských zájmů. Dá se říci, že Staré řecké báje a pověsti jsou úhelným kamenem Petiškovy tvorby; z titulu, o který jiní autoři neprojevíli zájem, protože se jim zdál příliš pracný a bezvýznamný, se stal základní bod, z něhož autor vyšel na svou literární dráhu, na které se stal oblíbeným vypravěčem jak pro děti, tak pro dospělé, vyprávěl o tísni i radosti, věrnosti i zradách, o marnosti i možném naplnění času, jaký je člověku na jeho životní pouti (...zdánlivě krátké, ve skutečnosti plné možností...) přisouzen.

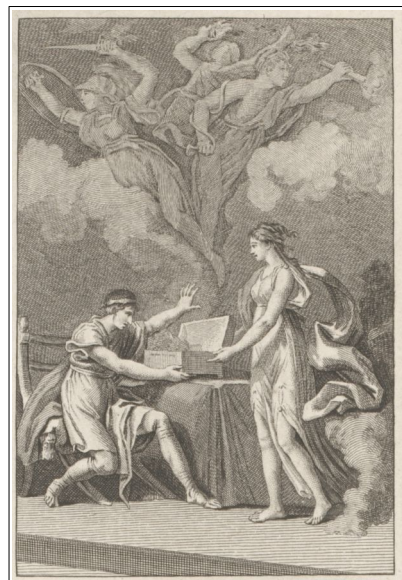
Eduard Petiška, Staré řecké báje a pověsti – PROMÉTHEUS

Modrá obloha se zhlížela ve vodách a vody byly plné ryb. V povětří létala hejna ptáků a na zemi se pásala na lukách stáda. Ale nikdo stáda nehlídal, nikdo nelovil ryby a nikdo nenaslouchal ptačímu zpěvu. Na zemi chyběl člověk.

Smutně bloudil po zemi Prométheus, potomek božského rodu Titánů, a marně hledal živé bytosti, které by chodily vzpřímeně jako on a které by se mu podobaly tváří. Viděl však hlínu, dávající život trávě, rostlinám a stromům, a spatřil husté deště, snášející se na zem. Dešťová voda udržovala v přírodě život, a tam, kde nepršelo, umíraly stromy i keře a narůstala poušť. Když Prométheus poznal sílu země a vody, smísil hlínu s dešťovou vodou a vytvořil sochu prvního člověka. Podobala se bohům. Pallas Athéna, bohyně jasného rozumu a moudrosti, vdechla neživé soše ducha a šedivá hlína zrůžověla, začalo v ní bušit srdce a doposud nehybné nohy a paže učinily první pohyby. Tak poslal Prométheus na svět první lidi.

Dlouho lidé nevěděli, jak užívat ducha — daru Pallas Athény. Žili jako malé děti. Viděli, ale nepoznávali, slyšeli, ale nerozuměli, chodili po zemi jako ve snu. Nedovedli pálit cihly, ani přitesávat trámy, ani stavět domy. Jako mravenci se hemžili po zemi i pod zemí v temných koutech slují. Nevěděli dokonce, že se jaro střídá s létem, léto s podzimem a podzim se zimou.

Tu se vydal Prométheus mezi lidi a učil je stavět domy, učil je číst, psát a počítat a rozumět přírodě. Naučil lidi zapřahat zvířata do jha i sestrojovat povozy, aby lidé nemusili nosit břemena na zádech. Ukázal jim, jak se stavějí lodě a jak plachty ulehčí veslařům práci. Vedl je do hlubin země za skrytými poklady. Měď, železo, stříbro i zlato začaly opouštět pod pilnými rukama horníků podzemní ložiska.

Dříve lidé neznali léku, nevěděli, co jim prospívá a co škodí. Prométheus jim poradil, jak mísit hojivé masti a uzdravující léky. Odhalil užaslým lidem všechna umění a lidé se horlivě všemu učili.

Bohové, shromáždění na hoře bohů, na Olympu, pozorovali nedůvěřivě pokolení lidí na zemi, které se naučilo od Prométhea práci, vědám i umění. Zvláště vládce všech bohů, Zeus, se mračil den ode dne víc a víc. Zavolal si Prométhea a řekl mu: „Naučil jsi lidi pracovat a my-

slet, ale nenaučil jsi je ještě dobře, jak mají ctít bohy a jak jim obětovat, jak se jim klanět. Víš přece, že na bozích záleží, bude-li rok úrodný nebo chudý, navštíví-li zemi mor nebo blahobyt. Bohové vládou nad osudy lidí. I já sám vrhám své blesky, kam se mi zachce. Jdi k lidem a řekni jim, aby nám obětovali, nebo je stihne náš hněv.“

„Lidé budou přinášet bohům oběti,“ odpověděl Prométheus, „ale ty, Die, si přijď vybrat, co mají obětovat.“ A Prométheus zabil býka, maso ukryl do býčí kůže a navrch položil žaludek. Na druhou hromadu dal kosti, ale obalil je tukem tak, že je nebylo vidět. Hromada kostí obalených tukem byla větší a zdála se i lepší. Sotva Prométheus všechno připravil, ucítil Zeus příjemnou vůni chystané oběti a sestoupil z nebes na zem.

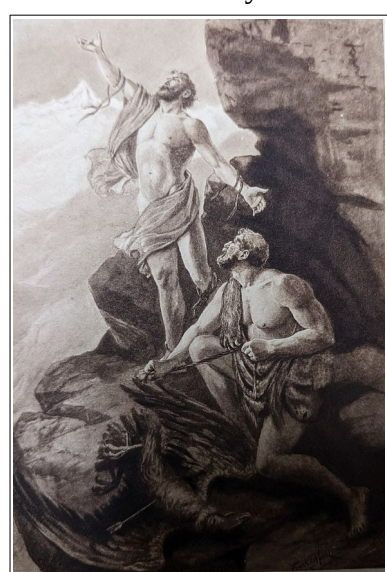
Prométheus spářil Dia a zvolal: „Bohové, vyberte si, který díl je vám milejší. Co, vládce bohů, vybereš, to budou smrtelní lidé obětovat.“ Zeus poznal, že ho chce Prométheus oklamat. Nedal však najevo hněv a naschvál vyvolil hromadu lesknoucí se tukem.

Prométheus přistoupil s úsměvem k hromadě a odhrnul tuk. Objevily se holé kosti. Když odkryl býčí kůži, zavonělo čerstvé maso. Od těch dob obětovali lidé bohům tuk a kosti, maso si ponechávali pro sebe.

Zeus nenechal smělý Prométheův čin bez trestu. Rozhodl se, že lidem vezme oheň. Připadla jim lepší část, maso, ať je tedy jedí syrové. Vládce bohů poručil ihned mračnům, aby lijákem uhasila všechna ohniště. Divoký vítr rozmetal horký popel a odnesl jej do moře. Tak ztratili lidé oheň, který potřebovali nutně k životu a práci. Nemohli péci chléb ani vařit, kovárny zpustly a dílny osiřely. Za chladných dnů a mrazivých nocí nebylo kde se ohřát.

Prométheus viděl neštěstí seslané na lidi, cítil s nimi a neopustil je. Věděl, že v Diově paláci plápolá dnem i nocí jasný oheň. Vplížil se proto v noční tmě na horu Olymp do zlatého paláce vládce bohů. Potichu, nikým nezpozorován, vzal trochu ohně z Diova krbu a ukryl jej v duté holi. S ohněm se vesele vrátil zpátky k lidem. Přinesl jim, po čem tolik toužili.

Zase se pozvedly plameny na lidských ohništích i v dílnách a vůně vařených pokrmů a pečeného masa stoupala k nebesům a dotkla se i nosu vládce bohů. Zeus shlédl na zem a spářil kouř stoupající z komínů. Rozhněval se zlým hněvem bohů. Ihned určil lidem nový trest. Zavolal k sobě chromého boha Héfaista, který byl vyhlášený umělec. Bydlil pod kouřícími sopkami, kde měl své dílny. Tomu poručil, aby zhotovil sochu krásné dívky. Héfaistos poslechl a zanedlouho stála před Diem nádherná socha, jakou svět neviděl.

Héraklés osvobozuje Prométhea, ilustrace Franka Thayera Merrilla z roku 1904.

Zeus jí vdechl život. Bohyně Athéna jí dala skvostný závoj, bělostné roucho a skvělý pás, bohyně krásy, Afrodita, jí dala nadpozemský půvab a Hermes, posel bohů, jí daroval živou řeč a milý a úlisný hlas. Potom ji ověnčili. Zeus jí vložil do rukou zlatou schránku a nazval dívku Pandorou, vším obdařenou. Lstivý Hermes odvedl Pandoru na zem k Prométheovu bratru Epimétheovi.

Prométheus často bratra varoval, aby nepřijímal od bohů žádné dary. Ale Epimétheus při pohledu na krásnou Pandoru zapomněl na všechno varování a na všechny rady. Vlídne jí přijal do domu i se zlatou schránkou. Byl zvědav, co mu bohové ve schránce posílají, a požádal dívku, aby pozvedla víko. Pandora ochotně schránku otevřela. Se svištěním, kvílením a nářkem vylétly ze zlaté schránky zlé nemoci, bolesti, bída a strasti, zakroužily nad domem a rozletěly se po celém světě, jenž doposud neznal nic z takového zla. I Pandora se polekala a rychle víko zase přiklopila. Všechno zlé ze schránky vyletělo a zbyla v ní jen naděje. Nemoci a strasti ji přitiskly až k samému dnu, a proto jí do světa vyrazilo tak málo.

Nemoci a bída začaly obcházet lidská obydlí a v patách za nimi přicházela smrt. Bolest a těžké myšlenky budily lidi ze spánku a zlé sny jim tížily hrud'. Jen naděje, jenom naděje bylo mezi lidmi málo. Zůstala téměř celá uzamčena v Pandořině schránce.

Diův hněv se snesl i na Prométhea. Vládce bohů vyslal Héfaista s pomocníky, aby přikovali odbojného Prométhea nejtěžšími a nejpevnějšími řetězy k vysoké skále v pohoří Kavkazu. Nerad poslechl

Héfaistos rozkazu vládce bohů a přikoval Prométhea ke skále tak těsně, že se nemohl ani pohnout.

Vysoko nad propastí, ve které pluly cáry mlh, visel Prométheus mezi nebem a zemí, ale nepokořil se, neprosil Dia o milost. Když Zeus viděl, že Prométheus neprosí o milost a že hrdě nese svůj osud, vyslal za Prométheem na Kavkaz obrovského orla. Orel přilétal každého dne k upoutanému Prométheovi, trhal mu ostrým zobanem játra z těla a živil se jimi. V noci játra Prométheovi znovu narůstala a orel měl ráno připravenou novou potravu. K takovému trápení odsoudil Zeus Prométhea navěky. Uplynulo mnoho let, ale Prométheus se nepodrobil.

Po staletích, která Prométheus prožil v mukách a osamění, spatřil hrdinu připoutaného ke kavkazské skále Hérakles, syn Dia, vládce bohů. Ubíral se tudy na cestě za zlatými jablky Hesperidek. Právě přilétal orel, aby se nasytil. Hérakles odložil kyj, napjal luk, namířil a jedinou ranou zabil zlého dravce. Potom rozdrtil Prométheovy okovy a daroval mu svobodu. Aby však byl Zeus usmířen a splnila se jeho kletba, musel Prométheus nosit železný prsten, v němž byl zachycen kousek kamene z kavkazské skály. Tak byl Prométheus navěky připoután, jak Zeus určil.

A od těch dob nosí lidé prsteny s kamenem na památku Prométheova činu. Nosí je dodnes, i když už dávno zapomněli na Prométhea, který se nechtěl pokorit před bohy a v neštěstí stál věrně při lidech.

Narození v červnu

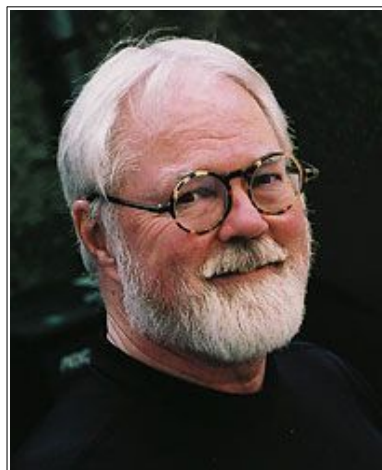

Fredrik Backman (2. červen 1981) je švédský sloupkař, blogger a spisovatel.

Fredrik Backman vyrostl v Helsingborgu. Píše pro Helsingborgs Dagblad a Moore Magazine. V roce 2012 debutoval s knihou Muž jménem Ove, která byla zfilmována a měla premiéru 25. prosince 2015. Další jeho kniha nese název Babička pozdravuje a omlouvá se. Obě knihy byly bestsellery v jeho rodném Švédsku a byly přeloženy do více než pětadvaceti jazyků. Backman je ženatý s Nedou Shafti Backmanovou.

v naší knihovně: A každé ráno je cesta domů delší a delší, Babička pozdravuje a omlouvá se, Muž jménem Ove, Úzkosti a jejich lidé, Životní terno

Robert Fulghum [Fuldžum] (4. červen 1937) je americký spisovatel, unitářský pastor, filosof, učitel, zpěvák, malíř atd. Popularitu si získal především svými knížečkami s drobnými úvahami.

Jde o člověka mnoha povolání a schopností. Má několik vysokoškolských diplomů, ale mluví o sobě jako o samoukovi, jehož něčemu naučila teprve škola života. Čtyřikrát objel svět, strávil dlouhý čas jako mnich v zen-buddhistickém klášteře. Během svého života vystřídal velké množství povolání, z nichž stojí za zmínku, že například pracoval jako kovboj na statku, závodil na místních rodeích, nějakou dobu byl zaměstnaný u firmy IBM, pak také jako barman a jako učitel hry na kytaru. Hře na kytaru se věnuje poloprofesionálně, hraje na charitativních koncertech ve skupině spolu se svými přáteli, taktéž spisovateli. Ovládá hru na hudební nástroj mandocello. Posledních 20 let rovněž učí kreslení. Má 4 děti, jeho syn Hunter S. Fulghum je také spisovatelem. Pravidelně se vrací do Česka.

Bývá jedním z hostů knižního veletrhu Svět knihy v Praze a Podzimního knižního veletrhu v Havlíčkově Brodu. V roce 2005 byl hostem pořadu Marka Ebena Na plovárně. První kniha, kterou vydal, mu okamžitě zajistila fenomenální slávu. 14 miliónů knih prodaných v 93 zemích po celém světě, to je bilance útlé knížky Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce, vydané v roce 1988. Jeho fejetony jsou často sentimentální, oslovují mnoho lidí.

v naší knihovně: Ach jo, aneb, Některé postřehy z obou stran ledničky; Možná, možná ne; Od začátku do konce; Opravář osudů; Opravdová láska; Poprask v sýrové uličce; Už hořela, když jsem si do ní lehal; Věčná dobrodružství Kapitána Školky; Všechno, co opravdu potřebuju znát, jsem se naučil v mateřské školce

Ken Follett (5. červen 1949) je britský spisovatel, autor thrillerů a historických románů.

V sedmdesátých letech minulého století se Ken Follett dostal do tíživé finanční situace. Potřeboval peníze na opravu auta, a tak se rozhodl, že zkusí něco stvořit. První kniha, již napsal pod pseudonymem, měla poměrně slušný úspěch a vynesla mu něco potřebných peněz, ale na opravdový úspěch si musel počkat do roku 1978, kdy vydal (už pod vlastním jménem) román *Oko jehly*. Kniha se setkala s výtečným ohlasem, skvěle se prodávala a vznikl podle ní film. Z následující řady thrillerů se mnohé rychle staly bestsellery a například *Klíč k Rebece* nebo *Muž s podivnou minulostí* se zařadil mezi klasická díla populární literatury. Je pozoruhodné, že tak plodný autor jako Ken Follett dokáže stále přicházet s novými nápady. Odvážně se pouští do natolik rozdílných témat, jako je stavba středověké katedrály v románu *Pilíře země*, studená válka ve *Smrtícím kódu* či dánský odboj za druhé světové války v *Nočním letu* (v češtině též jako *Sršeň létá v noci*).

v naší knihovně: *Hranice věčnosti, Kavky, Kladivo ráje, Klíč k Rebece, Kolo štěstěny, Muž s podivnou minulostí, Na věky věků, Nikdy, Ohnivý sloup, Oko jehly, Pád titánů, Pilíře země, Propustka na svobodu, Skandál s Modiglianem, Sršeň létá v noci, Třetí dvojče, Večer a jitra, Zima světa*

Rick Riordan (5. červen 1964) je autorem známé knižní série Percy Jackson a Olympané.

Riordan se narodil v San Antoniu v Texasu. Vystudoval University of Texas at Austin a poté patnáct let učil na státních a soukromých školách v Kalifornii a San Antoniu. Je mnohonásobně oceněný autor. Knihy ze série Percy Jackson a Olympané vypovídají příběh o dvanáctiletém chlapci, který se dozví, že je synem starořeckého boha. 12. února 2010 měl premiéru film natočený podle prvního dílu série – *Zloděj blesku*. Riordan žije se svou ženou a dvěma syny v San Antoniu. Pracuje na nových sériích Apollónův pád a Magnus Chase a bohové Ásgardu. Knižní série Apollónův pád je pokračování série Bohové Olympu. Magnus Chase a bohové Ásgardu je knižní série založena na severské mytologii.

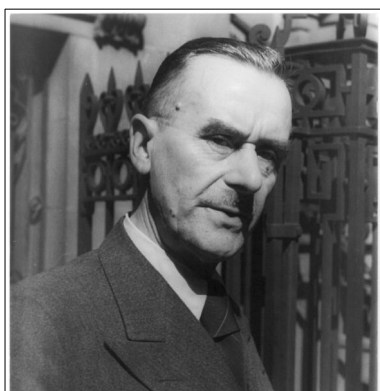
v naší knihovně: *Bohové Olympu 1., 2., Hněv bohů, Percy Jackson 1.-5., Rudá pyramida*

Jennifer McMahon (5. červen 1968) je americká spisovatelka. Do povědomí českých čtenářů se dostala díky hororovému thrilleru *Zimní lidé*. Její prvotina „*Promise not to Tell*“ vyšla roku 2007.

Jennifer se narodila v roce 1968 a vyrostla v domě babičky v Connecticutu. Byla přesvědčená, že v podkroví tohoto domu žije duch jménem Virgil. První příběh napsala již v první třídě. Roku 1991 získala bakalářský titul na Goddard College a poté studovala poezii a tvůrčí psaní na Vermont College. Od roku 2000 se na plný úvazek věnuje psaní. Je autorkou šesti bestsellerů, mimo jiné také úspěšného thrilleru *Island of Lost Girls*. S manželem a dcerou žije ve Vermontu.

v naší knihovně: *Vermontské psycho, Zimní lidé*

Thomas Mann (6. červen 1875 – 12. srpen 1955) byl německý prozaik a esejista, držitel Nobelovy ceny za literaturu za rok 1929.

Thomas Mann se narodil v Lübecku v patricijské rodině obchodníka s obilím a lübeckého senátora Thomase Johanna Heinricha Manna. Matka, hudebně nadaná Julia da Silva Bruhns, pocházela z Brazílie z rodiny velkostatkáře německého původu. Po smrti otce roku 1891 a likvidaci rodinné firmy se rodina přestěhovala do Mnichova, kde Thomas Mann žil až do roku 1933. Zde působil jako volontér v pojišťovací společnosti, jeden rok pracoval v redakci satirického časopisu *Simplicissimus*, navštěvoval přednášky na univerzitě a v letech 1895-1898 pobýval v Itálii společně

s bratrem Heinrichem. S vlastními literárními pokusy začal v roce 1893 a o rok později debutoval svou novelou *Gefallen*. První velké dílo, román *Buddenbrookovi*, vyšel v roce 1901. Kniha sklídila okamžitý úspěch a z Manna se stal téměř přes noc proslulý německý spisovatel. Roku 1905 se oženil s dcerou vzdělaného židovského obchodníka Katiou Pringsheimovou, s níž měl šest dětí. Skutečnost, že Thomas Mann spojil svůj život s ženou, což ve své době byla jediná možnost veřejného partnerského soužití, byla pro jeho okolí překvapující. Jeho homosexuální nebo spíše bisexuální orientace se potvrdila až dvacet let po jeho smrti, kdy byly odtajněny jeho soukromé deníky. Homosexuální motivy jsou časté i v Mannově díle. V roce 1912 onemocněla Katia tuberkulózou a pobývala dlouhodobě v plicním sanatoriu ve švýcarském Davosu. Její léčba, zážitky ze sanatoria i obavy z možné smrti inspirovaly Thomase Manna k druhému významnému románu, snovému vyprávění z luxusní plicní ozdravovny *Kouzelný vrch*. V době první světové války se v esejích *Úvahy nepolitického člověka* dostal do zásadních rozporů s bratrem Heinrichem, když válku neodmítl a zastal se prušáctví a německého nacionalismu. Později však doznal svůj omyl a přiklonil se k demokracii a humanismu jako jeho bratr. V roce 1929 získal Nobelovu cenu za literaturu. Již od počátku třicátých let sledoval Thomas Mann s obavami hrozící nástup nacismu v Německu, tehdy tzv. Výmarské republice. Ve své řeči *Apel na rozum* pronesené v Berlíně v říjnu 1930, jež vstoupila do dějin jako *Deutsche Ansprache* (Německý projev), varoval Mann před touto hrozbou. Přes nadšené přijetí částí německé veřejnosti nebylo jeho varování vyslyšeno. V roce 1933 proto se svou manželkou a rodinou opustil Německo zprvu do Paříže a posléze se uchýlil do exilu ve Švýcarsku, kde pak rodina Mannova žila v Küsnachtu v blízkosti Curychu. V letech 1934 a 1935 podnikl Thomas Mann své první cesty do Spojených států. V roce 1936 získal díky udělení domovského práva městečkem Proseč československé státní občanství a cestovní pas. V roce 1938 odjel do USA, jejichž občanem se stal roku 1944. Po druhé světové válce se vrátil do Evropy a od roku 1952 žil ve Švýcarsku. Roku 1947 vydal své pravděpodobně nejznámější dílo, román *Doktor Faustus*, napsaný za jeho pobytu ve Spojených státech. Při pobytu v nizozemských přímořských lázních Nordwijk onemocněl trombózou v levé noze. Po návratu do Curychu byl hospitalizován a 12. srpna 1955 zemřel ve věku 80 let. Smrt mu již nedovolila dopsat román o životě virtuózního podvodníka *Zpověď hochštaplera Felixe Krulla*. Je pochován ve švýcarském Kilchbergu.

v naší knihovně: *Buddenbrookovi*, *Doktor Faustus*, *Kouzelný vrch*, *Královská výsost*, *Lotta ve Výmaru*, *Novely a povídky*, *Vývolený*, *Zpověď hochštaplera Felixe Krulla*

Jaroslav Rudiš (8. červen 1972) je český spisovatel, dramaturg, scenárista a novinář.

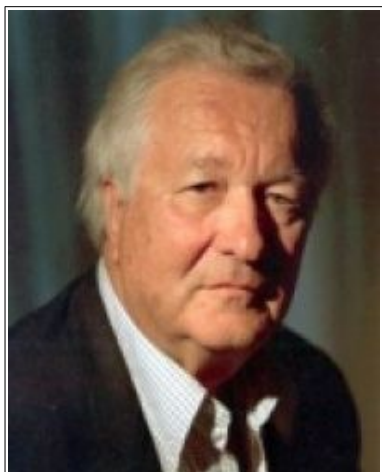
Vyrostl v Lomnici nad Popelkou. Navštěvoval gymnázium v Turnově, po něm vystudoval Pedagogickou fakultu Technické univerzity v Liberci (obor němčina – dějepis). Dále studoval v Praze a Curychu. V letech 2001 až 2002 pobýval v Berlíně, kde obdržel novinářské stipendium na Svobodné univerzitě. Pracoval jako učitel, DJ, manažer punkové skupiny, hotelový portýr a od roku 1998 s přestávkami jako novinář v deníku *Právo*. Od roku 2006 je spisovatelem na volné noze. S básníkem a prozaikem Igorem Malijevským pořádá v pražském Divadle Archa pravidelný literárně-hudební kabaret EKG. Od roku 2014 vystupuje Jaroslav Rudiš v hudebním projektu *Kafkaband*, který zhudebňuje texty Franze Kafky. Prvotina *Nebe pod Berlínem* (2002) získala Cenu Jiřího Orteny a byla také oceněna jako Nejkrásnější kniha roku. Román byl přeložen do sedmi jazyků, vznikla podle něho divadelní i rozhlasová adaptace a autor jej načetl také jako audioknihu. Vydal trilogii komiksů *Alois Nebel* o česko-německém výpravčím vlaků, sloužícím na malé stanici v Sudetech. *Alois Nebel* byl v roce 2011 zfilmován technikou rotoskopie, byl poprvé uveden na filmovém festivalu v Benátkách. V roce 2012 získal Evropskou filmovou cenu jako nejlepší animovaný film.

v naší knihovně: *Český ráj*, *Konec punku v Helsinkách*, *Potichu*, *Winterbergova cesta*

William Styron [stajrn] (11. červen 1925 – 1. listopad 2006) byl americký prozaik, představitel tzv. jižanské prózy. Proslul především románem *Sophiina volba*.

Narodil se roku 1925 v Newport News ve Virginii jako syn námořního inženýra, svérázného zásadového Jižana, v podmanivé atmosféře kouzelného Jihu. V roce 1944 vstoupil na presbyteriánskou Davidson College a odtud o rok později na Dukeovu univerzitu v Severní Karolíně; tam vzhledem k válečnému stavu zároveň prodělával výcvik u jednotky námořní pěchoty. I když byl vyslán do války, přímé akce se díky

svému mladistvému věku nezúčastnil. Po válce se na Dukeovu univerzitu vrátil a absolvoval v roce 1947.

Poté krátce působil jako redaktor v několika nakladatelstvích. Tato činnost ho neuspokojovala, proto se začal věnovat vlastní tvorbě. Za svou knihu Doznání Nata Turnera obdržel v roce 1968 Pulitzerovu cenu. Po vypuknutí korejské války byl v roce 1950 povolán k námořní pěchotě. Poválečný pobyt v armádě Styrona vyprovokoval k napsání jednoho z nejpůsobivějších děl trpce ironizujících nevykořenitelný militarismus, útlé novelky Dlouhý pochod. K problému amerického zla a případu jeho individuální anarchické likvidace se vrací románem Zapal tento dům. Jeho čtvrtý román Doznání Nata Turnera vzbudil bouři nevole, a to i v řadách černošského obyvatelstva (román pojednává o osudu vzdělaného černocha a vůdce černošské vzpoury z roku 1831), zřejmě pro nepochopení autorova záměru: Styron nezamýšlel pouze ilustrovat dějiny a kopírovat historickou osobnost, ale sestoupením do hrdinovy mysli se chtěl dobrat pravdy o zasutých i ote-

vřeně planoucích alergiích ve vztahu černých a bílých, detailně evokovat myšlenkové pochody a zjitřené citění v mysli a srdci černošského rebela. Roku 1979 vyšel jeho nejznámější román Sophiina volba, kde se autor zabývá otázkou kolektivní viny a absolutního zla. Od vydání Sophiiny volby publikoval Styron pouze Tichý prach a jiné texty. Jako prozaik se odmlčel až do devadesátých let, kdy na svůj mimořádný talent opět upozornil sebezpytující výpovědí o boji s depresí Viditelná temnota a sbírkou Ráno na pobřeží, souborem tří delších povídek, které jsou poetickými vzpomínkami na jeho mládí.

v naší knihovně: *Dlouhý pochod, Doznání Nata Turnera, Sophiina volba, Ulehni v temnotách, Viditelná temnota, Zapal tento dům*

Josef Formánek (16. červen 1969) je český prozaik, reportér, redaktor a cestovatel.

Narodil se v Ústí nad Labem. Vystudoval Střední zemědělskou technickou školu v Roudnici nad Labem. Roku 1992 založil společně s Miroslavem Urbánkem geografický magazín Koktejl. Téměř třináct let působil jako jeho šéfredaktor a díky své práci procestoval přes třicet zemí světa, z nichž ho nejvíce ovlivnil ostrov Siberut. Dnes se Josef Formánek věnuje výhradně spisovatelské činnosti. Formánkově spisovatelské etapě předcházela etapa cestovatelská. Objevování a poznávání, jaké znal z cestopisných knih, které rád četl jako kluk, se pro něj staly inspirací. Z nespočetných zážitků z cestování vycházela touha se o nově nabyté rozdělit, ať už v reportáži, nebo v knize. Svůj debut Prsatý muž a zloděj příběhů tvořil sedm let. Vyšel roku 2003 a stal se nejúspěšnějším debutem desetiletí. V roce 2004 vznikla audiokniha, kterou předčítá herec Národního divadla Jiří Štěpnička. Všechna jeho díla spojuje autobiografičnost, vrstevnatost, formální členění na mnoho kapitol a podkapitol, ilustrace kreslíře Dalibora Nesnídala, a především hlavní téma – hledání smyslu lidského života. Josef Formánek je autorem scénáře pro televizní film a spoluautorem scénáře k filmu Úsměvy smutných mužů.

v naší knihovně: *Dvě slova jako klíč, Kniha o tichu, Létaující jaguár, Mluví pravdu, Prsatý muž a zloděj příběhů, Syn Větru a Prsatý muž, Umřel jsem v sobotu, Úsměvy smutných mužů*

Giovanni Boccaccio (16. červen 1313 – 21. prosinec 1375) byl italský renesanční básník a novelista. Je všeobecně považován za zakladatele italské umělecké prózy.

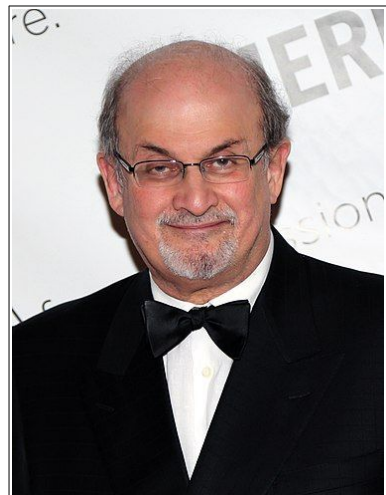
Byl nemanželský syn. Již v mládí byl otcem poslán do Neapole za obchodem. Díky svému uměleckému nadání se ocitl na dvoře neapolského krále Roberta I. z Anjou, jehož sídlo bylo centrem raného humanismu a renesance. V této době se pro něj stala ideálem královna nemanželská dcera Marie Aquinská, kterou v roce 1342 opěvoval v díle Elegia di Madonna Fiammetta. Následovaly diplomatické mise v Avignonu a Římě a studium práv. Roku 1344 napsal básnické dílo Fiesolské nymfy, do češtiny přebásněno roku 1984 Josefem Hiršalem, dílo bylo napsáno v oktávách

a proslavilo se jako první pastýřský epos v italské literatuře. Známý cyklus Dekameron je považován za vrcholné Boccacciovo dílo. Vznikl mezi roky 1348 až 1353. Jedná se o soubor sta novel převážně s erotickým zaměřením. Příběhy jsou ve stejném poměru rozděleny do deseti dní (deka = deset, hemerá = den); odtud také název cyklu a vypráví je deset mladých lidí (7 žen a 3 muži), kteří utekli z města na venkov, aby se zachránili před morem, který vypukl ve Florencii roku 1348. Ve svém Dekameronu se Boccaccio jedovatě vysmívá prodejnému, prolhanému a prostopášnému duchovenstvu, které licoměrně hlásá „odříkání se světa“. Katolická církev dílo odsoudila a na Indexu zakázaných knih byl Boccaccio uváděn až do konce 19. století. Ačkoli byl Boccaccio z Indexu vyškrtnut v roce 1900, ještě v roce 1914 byl jeho Dekameron rektorem římské koleje odsouzen a po rozsudku spálen. Slavný básník pracoval až do své smrti 21. prosince 1375 (62 let). Je pochován v kostele „Chiesa dei Santi Jacopo e Filippo“ v rodném Certaldu.

v naší knihovně: *Dekameron, Fiesolské nymfy, Malý dekameron 1.-5.*

Salman Rushdie (19. červen 1947) je indicko-britský spisovatel. Velká část jeho rané prózy se odehrává na indickém subkontinentu. Rushdieho styl psaní bývá často označován jako magický realismus s historickou fikcí a mezi hlavní témata jeho díla patří propojení, rozkoly a přesuny mezi východním a západním světem. V červnu 2007 byl Rushdiemu udělen rytířský titul za zásluhy o literaturu, dále je nositelem řádu Commandeur francouzského Řádu umění a literatury. V roce 2007 zahájil pětileté působení jakožto hostující spisovatel na americké Emory University a v květnu 2008 byl zvolen do Americké akademie umění a literatury.

Narodil se v indické Bombaji do sekulární muslimské rodiny, z otcovy strany původem z paňdžábského Dillí a z matčiny z Kašmíru. Rushdie je jediným synem obchodníka Anise Ahmeda Rushdieho (rodné příjmení Chálíkí si změnil podle Ibn Rušda), původně právníka se vzděláním z cambridgeské univerzity, a učitelky Zohry Bhuttové (po svatbě si změnila jméno i příjmení na Nagín Rushdie). Vzdělání získal na Cathedral and John

Connon School v Bombaji, na britské Rugby School a následně na King's College v Cambridgi, kde studoval historii. Předtím, než se z něj stal spisovatel na plný úvazek, pracoval pro dvě reklamní agentury. Rushdie byl celkem čtyřikrát ženatý. Rushdieho druhý román Děti půlnoci autorovi přinesl velký literární úspěch. Výrazně ovlivnil vývoj anglicky psané indické literatury v následujících deseti letech a mnozí jej považují za jednu z nejlepších knih posledních 100 let. Román v roce 1981 získal Bookerovu cenu a v letech 1993 a 2008 mu byla udělena cena Best of the Bookers za nejlepší dílo, které v uplynulých 25 resp. 40 letech získalo Bookerovu cenu. Sleduje osud dítěte, které se narodilo s úderem půlnoci, kdy Indie získala nezávislost. Je nadáno nadpřirozenými schopnostmi a propojeno s dalšími dětmi narozenými na počátku nové, bouřlivé éry v historii indického subkontinentu a vzniku moderního indického národa. Autorův čtvrtý román Satanské verše (1988) se setkal s kontroverzním přijetím kvůli znevažování islámu a osoby proroka Mohameda. Nejprve byl zakázán v Indii a v některých zemích vyvolal protesty muslimů, někdy i násilné. Rushdiemu bylo vyhrožováno zabitím a v únoru 1989 ájatolláh Rúholláh Chomejní, nejvyšší vůdce Íránu, vydal fatvu, kterou Rushdieho odsoudil k smrti. Od té doby mu britská vláda poskytovala ochranu a spisovatel často měnil místa pobytu. V souvislosti s fatvou byl zavražděn japonský překladatel Satanských veršů a fyzicky napaden italský překladatel a norský vydavatel knihy. Při požáru hotelu v Turecku, kde byl ubytován překladatel knihy, zemřelo 37 osob. Také proto první české vydání neuvádí překladatele a v druhém překladatel použil pseudonym. V roce 1998 se britskému ministru zahraničí Robinu Cookovi podařilo uzavřít dohodu s jeho íránským protějškem Kamálem Charrázím o zrušení fatvy. Fundamentální muslimské kruhy ji však nadále považují za platnou, protože nebyla odvolána duchovním vůdcem Chomejním, který zemřel již krátce po jejím vyhlášení v roce 1989. V únoru 2003 navíc íránští konzervativní duchovní platnost rozsudku potvrdili. V roce 2016 byla v Íránu odměna za Rushdieho zabití navýšena na téměř 4 milióny dolarů. S Chomejního fatvou souviselo pobodání Rushdieho v srpnu 2022 během jeho vystoupení v New Yorku. Vlastní osudy po vyhlášení fatvy Rushdie zpracoval v beletristicky psaných memoárech Joseph Anton – Vzpomínky. Jméno v titulu knihy je Rushdieho krycím jménem z doby jeho skrývání před případnými atentátníky.

v naší knihovně: *Čarodějka z Florencie, Klaun Šalimar, Zem pod jejíma nohama*

Andrzej Sapkowski (21. červen 1948) je polský spisovatel, který je považován za jednoho z nejlepších autorů fantasy. Je velice populární nejen v Polsku, ale také v České republice, Slovensku, Rusku, Německu, v Portugalsku, Francii, Švýcarsku a obrovskou popularitu si vydobyl ve Španělsku. Jeho nejznámějším dílem jsou povídky a navazující sága o zaklánači Geraltovi z Rivie a princezně Ciri. Tato část jeho díla byla i zfilmována a byly vytvořeny hry. Od filmu a starého seriálu se však sám Sapkowski důrazně distancoval.

Andrzej Sapkowski se narodil v Lodži a jelikož měl nadání na jazyky, tak po studiu vysoké školy pracoval v oblasti zahraničního obchodu. Svou první povídku publikoval v roce 1986 a již o dva roky později byl jedním z nejoblíbenějších spisovatelů fantasy v Polsku. Kromě knih píše i povídky, recenze, komentáře a fejetony, zejména pak do polských fantasy časopisů. Mezi jeho novější díla patří „sága o Reinmarovi z Bělavy“, známější pod názvem Husitská trilogie. Je to historická fantasy, která se odehrává v období husitských válek, především ve Slezsku a Čechách. Sapkowski zde projevuje skvělou znalost historických reálií (čerpal zejména z Polské

kroniky Jana Długosze), v příběhu vystupuje mnoho historických osobností z tehdejšího Slezska, Uher a Polska. Podobně jako v jiných románech zde Sapkowski uplatňuje svou pověstnou ironii a skvělý smysl pro detail.

v naší knihovně: *Zaklánač 1.-7.*

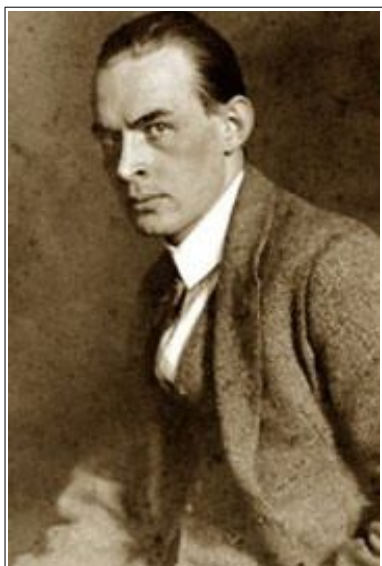
Dan Brown (22. červen 1964) je americký spisovatel thrillerů, proslulý bestsellerem Šifra mistra Leonarda.

Je synem středoškolského profesora matematiky a hudebnice. Brown vystudoval elitní internátní střední školu Phillips Exeter Academy, kde jeho otec učil, a v roce 1986 absolvoval vysokou školu Amherst College. Nějakou dobu učil angličtinu na Phillips Exeter Academy, než se stal spisovatelem na plný úvazek. Zajímá se o kryptografii. Jeho manželka Blythe je historička umění a malířka. Tvorba Dana Browna se neustále pohybuje na hraně mezi fikcí a skutečností. Čtenář většinou neví, ve které oblasti se právě nachází a autor hranici záměrně rozmazává. Knihy Dana Browna jsou psány nesmírně čtivým způsobem. Čtenáře prakticky nutí, aby byla kniha přečtena téměř „jedním dechem“. Brown však často využívá a rozměňuje motivy „vypůjčené“ z děl jiných autorů, například z díla spisovatele Umberta Eca.

v naší knihovně: *Anatomie lži, Andělé a démoni, Digitální pevnost, Inferno, Počátek, Šifra mistra Leonarda, Ztracený symbol*

Erich Maria Remarque (22. červen 1898 – 25. září 1970) byl německý pacifistický spisovatel, jenž napsal mnoho děl o hrůzách války. Jeho pacifismus a protiválečný přístup z něj udělal nepřítele nacistického režimu.

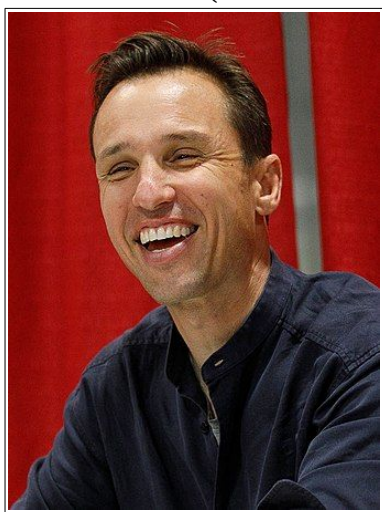

Narodil se v dolnosaském Osnabrücku Anně Marii Remarkové (roz. Stallknecht) a knihvazači Peteru Franzi Remarkovi jako druhé ze čtyř dětí. Studoval na učitelském ústavu v Münsteru. Roku 1916 odešel v 18 letech do první světové války, na západní frontě byl brzy vážně raněn a konec války prožil v lazaretu v Duisburgu. Po návratu z války měl problémy začlenit se do normální společnosti. Vystřídal řadu povolání, nejprve chtěl být hudebníkem a později malířem. Pracoval též jako učitel, automobilový závodník, obchodní cestující aj. V letech 1923-1934 působil jako redaktor časopisů „Sport im Bild“ v Berlíně a „Echo Continental“ v Hannoveru. Cestoval po Itálii, Švýcarsku, Balkáně a Turecku. V roce 1925 se oženil s Ilse Juttou Zambonovou (manželství však trvalo pouze 5 let). V této době již vydal několik povídek. Prosadit se mu ale podařilo až vydáním knihy Na západní frontě klid, což mu zajistilo celosvětový úspěch. Již rok na to ji

zfilmoval režisér Lewis Milestone. Během tří let se prodalo tři a půl milionu výtisků. Ihned po nástupu nacismu (1933) se dostal na index zakázaných autorů a v roce 1938 byl zbaven německého občanství. Nacistická propaganda prohlásila, že Erich Maria Remarque je doopravdy Paul Kramer (Remarque pozpátku), Žid, který se nikdy nezúčastnil první světové války, a tudíž ji nemůže popisovat. Označila ho za „literárního zrádce“ a jeho knihy byly veřejně páleny, protože jeho popis války byl pro militantní režim krajně nevhodný. Roku 1939 emigroval do New Yorku, kde získal americké občanství. Během druhé světové války zemřela jedna z jeho sester v koncentračním táboře, což ho později podnítilo k napsání knihy *Jiskra života*. Po válce žil střídavě v USA a Švýcarsku. V roce 1958 se znovu oženil, tentokrát s americkou filmovou hvězdou Paulette Goddard, bývalou manželkou Charlieho Chaplina. Remarque zemřel na srdeční chorobu 25. září 1970 na klinice ve švýcarském Locarnu. Do vlasti se po válce již nikdy nevrátil. V jeho díle se často objevuje téma automobilových závodů, Remarque se o závody nejen zajímal, ale sám i nějaký čas aktivně závodil. Jeho romány jsou protiválečné a lze je označit za pacifistické.

v naší knihovně: *Cesta zpátky, Čas žít, čas umírat, Černý obelisk, Jiskra života, Miluj bližního svého, Na západní frontě klid, Nebe nezná vyvolených, Nepřítel, Noc v Lisabonu, Říše snů, Gam, Stanice na obzoru, Stíny v ráji, Tři kamarádi, Vítězný oblouk, Zaslíbená země*

Markus Zusak (23. červen 1975) je australský spisovatel. Mezi jeho nejznámější díla patří *Zlodějka knih* a *Posel* – obě knihy se staly mezinárodními bestsellery. Za svůj přínos v oblasti literatury pro mládež obdržel Zusak v roce 2014 cenu Margaret Edwardsové.

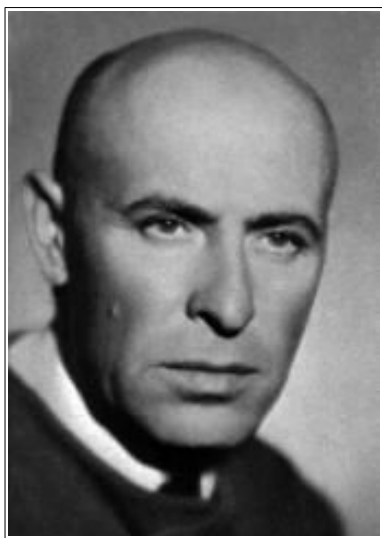

Zusak se narodil v australském Sydney. Jeho rodiče tam emigrovali na konci padesátých let – matka Lisa pochází z Německa a otec Helmut z Rakouska. Zusak má dvě sestry a jednoho bratra, ze sourozenců je nejmladší. Na University of New South Wales vystudoval anglický jazyk a dějepis. Všechny jeho knihy získaly řadu ocenění. *Zlodějka knih* vyšla v roce 2005 a byla přeložena do více než 30 jazyků. Kromě mnoha cen, které vyhrála v Austrálii i ve světě, se kniha dlouho držela na prvním místě žebříčku Amazon.com a na seznamu bestsellerů New York Times; stala se také bestsellerem v Brazílii, v Irsku a na Tchaj-wanu. Mezi prvními 5 nejprodávanějšími knihami se umístila ve Velké Británii, ve Španělsku, v Izraeli a v Jižní Koreji, a plánují se i další překlady. *Zlodějka knih* byla

v roce 2013 zfilmována. V roce 2006 Zusak obdržel cenu mladého australského romanopisce roku, kterou každoročně uděluje deník Sydney Morning Herald.

v naší knihovně: *Claynov most, Zlodějka knih*

Vladislav Vančura (23. červen 1891 – 1. červen 1942) byl slezský spisovatel, dramatik a filmový režisér, původním povoláním lékař. V době druhé světové války se zapojil do protinacistického odboje a roku 1942 byl popraven.

Narodil se v Háji ve Slezsku. Matka Marie (rozená Svobodová), byla původem z katolické rodiny. Otec evangelík Václav Vojtěch Vančura se v době Vančurova narození živil jako úředník cukrovaru v Háji u Opavy. Místo po čase opustil a rodina se dlouhá léta stěhovala, až se nakonec na celých sedmnáct let usadila v Davli. Vančura zde docházel do místní tříletky, později se učil soukromě. Na škole nebyl spokojen. Měl kázeňské problémy, z nichž jeden vyústil v propadnutí jeho a dalších žáků. Příčinou bylo sympatizování s protirakouskými myšlenkami, tíhnutí k socialismu a Masarykovi. To vyústilo v debatní kroužek, kde se mimo tato témata diskutovalo i o umění a náboženství. Benešovská léta Vančura zobrazil ve svém Pekaři Janu Marhoulovi. Vančura se do školy nevrátil a místo toho se stal knihkupeckým příručím ve Vysokém Mýtě, dále se učil fotografem, zkoušel Grafickou unii v Praze a zinkografii Unie na Vyšehradě. Od mládí

tíhнул k malířství, a tak studoval na umělecko-průmyslové škole v Praze. Pokoušel se i o studium na Akademii. I přes doporučení Mikoláše Alše, ho tehdejší rektor akademie Hanuš Schwaiger odmítl. Po neúspěchu snil o cestování světem a dobrovolně se přihlásil k námořnictvu. Ve stejnou dobu se vrátil do

Davle, jelikož jeho matka těžce onemocněla. Dodělal si školu a 1. července 1915 ve věku 24 let maturoval. Po maturitě studoval na Právnické fakultě Univerzity Karlovy a zároveň pracoval jako úředník v Zemědělské radě. Po prvním semestru zaměstnání opustil a přestoupil na Lékařskou fakultu. Studium hladce dokončil, jeho diplom je datován 2. června 1921. Na univerzitě potkal Ludmilu Tuhou, se kterou se krátce po své promoci, 16. srpna 1921, oženil. Po svatbě manželé Vančurovi otevřeli lékařskou praxi na Zbraslavi, kam se později přestěhovali. Roku 1924 zde podle návrhu architekta Jaromíra Krejčara, Vančurova kolegy z Devětsilu, postavili tzv. Vančurovu vilu, ve které Vančura žil až do svého odvedení gestapem. 8. dubna 1923 se manželům Vančurovým narodila dcera Alena (provdaná Santarová), pozdější spisovatelka. V listopadu 1934 podepsal protifašistický projev spisovatelů, umělců a intelektuálů, 11. prosince 1934 promluvil na protifašistické manifestaci studentů a spisovatelů, 13. srpna 1935 se účastnil schůze, která řešila situaci českého obyvatelstva v pohraničí. Svůj odpor k fašismu také vložil do své povídky *Občan Don Quijote*, kterou vydal roku 1937. Za války se účastnil odbojové činnosti, ke které se zavázal už na podzim 1939. V roce 1941 byl postaven do čela Národně revolučního výboru inteligence. Legálně ale přednášel, stal se členem Sboru filmových lektorů a byl porotcem Družstevní práce. 5. ledna 1940 byl německým protektorátním komisařem pro film vyzván, aby vypracoval scénář pro film o Bedřichu Smetanovi. 27. srpna toho roku byl jménem Goebbelse pozván na cestu do Německa. Ani jednu nabídku Vančura nepřijal. Na konci roku 1941 očekával brzký konec války a projektoval socialistickou encyklopedii společně s Ladislavem Štollem. Podílel se také na plánu budoucího znárodnění československého filmu. V květnu roku 1942 byl zatčen a 1. června 1942 (v 18 hodin a 45 minut) zastřelen na Kobyliškém střílnici během tzv. druhé heydrichiády. V roce 1946 byl in memoriam jmenován Národním umělcem.

v naší knihovně: *Amazonský proud, Konec starých časů, Kubula a Kuba Kubikula, Luk královny Dorotky, Markéta Lazarová, Obrazy z dějin národa českého 1., 2., Pekař Jan Marhoul, První prózy a první pokusy, Rodina Horvatova, Rozmarné léto, Tři řeky, Útěk do Budína*

Alena Mornštajnová (24. červen 1963) je česká spisovatelka a překladatelka, členka PEN klubu. K jejím nejvýznamnějším dílům patří romány *Hana* (2017), za nějž získala několik ocenění, a *Tiché roky* (2019).

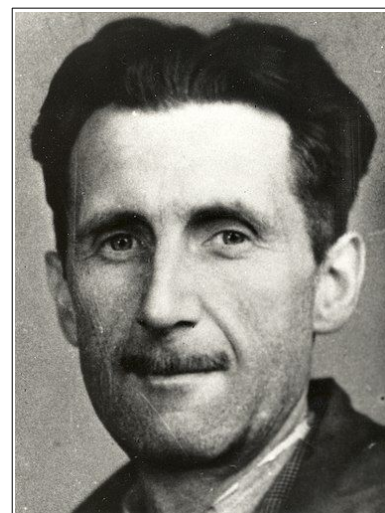

Narodila se v Hranicích na Moravě, ale celý život žije ve Valašském Meziříčí. Vystudovala gymnázium ve Valašském Meziříčí; poté se pokusila dostat na překladatelský a tlumočnický obor Filozofické fakulty Univerzity Karlovy, na školu však před revolucí nebyla přijata. Rozhodla se pro roční pomaturitní studium, v rámci kterého vykonala všeobecnou státní zkoušku z anglického a ruského jazyka. Znovu se přihlásila ke studiu, opět však nebyla přijata. Během mateřské dovolené vystudovala dvouleté pomaturitní studium. Po skončení mateřské dovolené jí na škole, kde studovala, byla nabídnuta práce učitelky anglického jazyka; při této práci zahájila vysokoškolské studium angličtiny a češtiny. Na vysokou školu nastoupila až po revoluci. Překládat začala až po dokončení školy. Spolu s překladatelskou činností stále vyučovala a vedla soukromé jazykové kurzy. V roce 2007 dostala nabídku práce na jazykové škole. Zde následně učila do roku 2013, kdy vydala svou prvotinu *Slepá mapa*. Od roku 2018 se věnuje pouze psaní knih.

v naší knihovně: *Hana, Hotýlek, Kapka Ája, Les v domě, Listopád, Slepá mapa, Strašidýlko Stráša, Teribear, Tiché roky*

George Orwell, vlastním jménem Eric Arthur Blaire (25. červen 1903 – 21. leden 1950), byl britský novinář, esejista a spisovatel. Ve svých dílech se zabýval kritikou totalitarismu a vyzdvihováním ideálů demokratického socialismu. Světovou popularitu si získaly jeho alegorické antiutopické romány *Farma zvířat* a 1984 popisující nehumánnost totalitních režimů.

George Orwell se narodil v Indii, jež byla tehdy součástí Britského impéria, a jeho otec Richard Walmesley Blair zde pracoval jako úředník. Když bylo Orwellovi kolem jednoho roku, odvezla ho jeho matka Ida Mabel Blairová do Anglie. Otce viděl až za několik let. Měl dvě sestry. Vyrůstal v Oxfordshiru a podle místní říčky Orwell si později zvolil pseudonym. Vystudoval soukromou střední školu a prestižní Eton College. Jelikož mu

rodiče nemohli platit studium na univerzitě, začal v roce 1922 pracovat pro Indickou imperiální policii v tehdejší Britské Indii (v Barmě). Zde jsou počátky jeho nenávisti k imperialismu a také se zde začal klonit k levicové politice. Své zážitky popsal v románové prvotině *Barmské dny* vydané v roce 1934. V roce 1927 se Orwell vrátil zpět do Anglie, začal psát eseje a pracovat jako novinář. Nějakou dobu žil na ulici jako tulák a pohyboval se mezi spodinou společnosti. Politické události v Evropě se ho silně osobně dotýkaly, a tak se stal socialistou, antifašistou a kritikem všech nedemokratických politických tendencí. Po roce 1936 se jako dobrovolník zapojil do španělské občanské války. Zážitky popsal v knize *Hold Katalánsku*, v níž líčí i těžké zranění z 20. května 1937, kdy byl zasažen do krku fašistickým odstřelovačem. V roce 1938 žil půl roku v Maroku. Druhé světové války se neúčastnil kvůli vleklé tuberkulóze. V roce 1940 zahájil práci pro BBC a svými komentáři přispíval do novin a časopisů. Orwell byl dvakrát ženatý. Jeho první manželkou byla Eileen O'Shaughnessy, se kterou zůstal až do její smrti v roce 1945. Společně s Eileen adoptovali v červnu 1944 třítýdenního chlapce. Po smrti první manželky se Orwell cítil velmi osamělý a usilovně hledal pro sebe i svého syna náhradu. Celkem požádal o ruku čtyři ženy, jeho žádost přijala až Sonia Brownellová, se kterou se oženil v říjnu 1949, pouhé tři měsíce před svou smrtí. Těsně před svou smrtí roku 1949 napsal svůj nejznámější román 1984. Zemřel na tuberkulózu ve věku 46 let.

V komunistickém Československu byl Orwell na seznamu zakázaných autorů, jeho knihy nemohly oficiálně vycházet. V češtině vycházely jeho knihy v exilových nakladatelstvích a současně se v Československu opisovaly a šířily formou samizdatu.

v naší knihovně: 1984, Farářova dcera, Farma zvířat, Hold Katalánsku

Karin Krajčo Babinská (27. červen 1974)

Absolventka pražské FAMU – obor filmová a televizní režie. Během studia natočila několik krátkých filmů, z nichž *Jakub a Veronika* (1996) získal řadu ocenění na mezinárodních filmových festivalech. V pátém ročníku natočila pro ČT tři povídky do cyklu *Bakaláři*. Věnuje se režii TV spotů. Režisérka filmů *Pusinky* a *Křídla Vánoc*.

v naší knihovně: Tsunami

Antoine de Saint-Exupéry (oficiálně Antoine Marie Jean-Baptiste Roger, hrabě de Saint Exupéry, 29. červen 1900 – pravděpodobně 31. červenec 1944) byl francouzský spisovatel, pilot, často je považován také za filozofa a humanistu. Mezi jeho nejznámější díla patří *Země lidí*, *Citadela* nebo *Malý princ*.

Jean de Saint-Exupéry byl inspektorem pojišťovny v Lyonu, kde se seznámil s Marií de Fonscolombe. Vzali se v roce 1896. Po narození dvou dcer se jim v Lyonu narodil syn Antoine. Antoinův otec brzy náhle zemřel. Matka se snažila, aby děti měly šťastné dětství, a proto trávily část roku na zámku u jejích rodičů a část u její prarodičky na zámku Saint-Maurice-de-Rémens. Rozlehlý park zdejšího zámku se vryl všem dětem hluboko do paměti, na šťastné chvíle zde prožité Antoine vzpomínal po celý svůj život. V rodině mu říkali „Král Sluníčko“, pro jeho modré oči a blondaté vlasy. Spolu se svým bratrem studoval na jezuitském gymnáziu. Již v dětství psal básně, zabýval se i „vynalézáním“ a rád se díval na létající piloty. S úderem válečného roku 1914 se paní de Saint-Exupéry stala ošetrovatelkou v Amberieu. V roce 1916 studoval na francouzské soukromé koleji (Mezinárodní škola Villa Saint-Jean) ve Fribourgu ve Švýcarsku. Zde roku 1917 složil maturitu. V Paříži na Lyceu sv. Ludvíka absolvoval přípravku ke studiu na námořní akademii. U přijímacích zkoušek na akademii však neuspěl, a tak v letech 1920-1921 studoval architekturu na pařížské École nationale supérieure des beaux-arts. Studia nedokončil. Rád a bouřlivě diskutoval v kavárnách o literatuře již dříve, nyní však, díky své příbuzné, přišel do kontaktu se spisovatelskou komunitou. Seznámil se také s Louisou Vilmorinovou a zasnoubili se. Povinnou vojenskou službu na-

stoupil roku 1921 ve Štrasburku, na vlastní žádost byl přidělen k letectvu, vyučil se tam leteckým mechanikem. Přes tehdejší nebezpečnost letectví usiloval o výcvik na pilota. Získal diplom civilního i vojenského pilota, avšak krátce na to byl roku 1923 těžce zraněn při nehodě. Jeho snoubenka Louisa Lévêque de Vilmorin a její rodina si nepřály, aby se k létání vrátil, proto došlo k jejich rozchodu. Nějaký čas se živil jako obchodní zástupce automobilové firmy Saurer, v roce 1926 úspěšně debutoval svou povídkou Letec. V téže roce nastoupil k letecké společnosti Soci  t   des lignes Lat  co  re (pozdější A  postale), kde za  l l  tat na po  tovn   lince Toulouse-Dakar. Pozd  ji se ke sv  m zde ziskn m zku  enostem vracel. Na podzim roku 1927 byl jmenov n velitelem stanice Juba na z padn  m pobr  z   Afriky. Diplomatick mi schopnostmi a velkorysou povahou dok zal zlep  it m  stn   napjat  vztahy se   pan ly. Rok 1931 byl pro n  j v znamn  v mnoha ohledech. Na jaře se o  enil s Consuelou Suncin de Sandoval, kterou poznal koncem p  edchoz  ho roku. Vy  la jeho kniha No  n   let, vyzdvihuj  c   s  lu lidsk ho ducha. A t  ho   roku byl jmenov n Ryt  rem   stn  legie. Po sv  m n vratu do Francie, kde se stal obl  ben m a uzn van m   lenem liter rn  ch kruh  ,   lil   asto finan  n  m probl  m  m. P  rivyd l val si i report zemi, napr. o sv   cest  do Moskvy. Roku 1936 byl vysl n jako report  r do   pan lska, kde tehdy j z zuřila ob  ansk  v lka. S p  itelem Pr  votem se pokusili o d lkov  let New York – Ohn  v  zem , ale v Guatemale do  lo k leteck  hav rii a on s m p  i n   utrp l   etn  zlomeniny. Se za  tkem druhé sv  tov  v lky nastoupil do vojensk  slu  by v hodnosti kapit na na leti  t   v Toulouse. P  esto  e byl l  kařem prohl sen za neschopn ho v le  n ch let  , usiloval, aby se mohl aktivn  zapojit, co   si nakonec prosadil. Podle sv  dk   z jeho jednotky (Groupe de reconnaissance II/33) byl jeden z nejodv zn j  ch, bojoval s velk m nasazen m a bez ohledu na riziko. Z jeho dopis   je v  ak patrn , jak t  e  ce nesl svou „sl vu“, zde, mezi sv  mi p  ateli, jejich   hrdinstv   let   popisoval ve sv  ch knih ch a kteř   jej paradoxn  považovali za zr dce ide l  . A to p  edev  m po vyd n   knihy V le  n  pilot roku 1942, kter  zaznamenala fenomen ln   u  p  ch. Francouzi mu tak  zabl vali,   e nesouhlasil s de Gaullem, a sv  m rozhlasov m projevem „Francie p  edev  m“ si proti sob e po  tval v t  inu Francouz   v emigraci. V roce 1943 vy  el Dopis rukojm  mu, kde vyjadřuje svou v  ru v duchovn   hodnoty lidstva, odsuzuje p  edsudky a proti rasismu stav   u  ctu k   lov  ku. V tomto roce vy  la rovn ež proslul  filosofick  poh dka Mal  princ. P  esto  e j z p  ekro  il t  ia  tyřicetiletou v kovou hranici v le  n ho pilota, ziskal povolen   l  tat na nov m typu letadla Lockheed F-5 (p  rzkumn  verze dvoumotorov  st  ha  ky P-38 Lightning). Po dvou p  rzkumn ch letech ale dostal kv  li nehod  z kaz dal  ch let  , odjel tedy do Al  ziru, kde   t l dokon  it Citadelu, knihu, kter  m la tvořit jak si souhrn jeho mor ln  ch a filosofick ch z sad. Od americk ho gener la dostal povolen   u  castnit se p  ti dal  ch akc  . Sv  j limit v  ak vysoce p  ekro  il, a to a   na dev t let  . 31.   ervence 1944 vzl tl z Korsiky k letu nad Franci , ze kter ho se j z nevr til. Des tky let se vedou diskuze, jak vlastn  zemřel. V roce 2000 byly trosky jeho letounu nalezeny ve Středozemn  m moři pobl  z francouzsk ho p  stavu Marseille. B val  st  ha   n meck  Luftwaffe Horst Rippert ve francouzsk  knize autor   Jacquese Pradela a Luca Vanrella z roku 2008 tvrd  ,   e Saint-Exup  ryho sestřelil p  av e on. Ve skute  nosti Rippertovo tvrzen   n n   podlo  eno dobov mi dokumenty. N meck  z znamy o n rokovan ch sestřelech v prostoru Francie jsou kompletn  dostupn . Spojeneck  z znamy odposlech   n meck ho r diov ho provozu dokl d j ,   e b hem leteck    innosti obou v lc  ic  ch stran nad ji  n   Franci  toho dne k  adn mu boji nedo  lo. Z  st v j  nad le ve hře mo  nosti,   e p d jeho stroje do moře mohla zp  sobit technick  z vada letounu, nedostatek pohonn ch hmot, nebo jeho zdravotn   indispozice.

v na   knihovn : *Citadela, Mal  princ, Pode mnou zem *

Kr sn  skupinov  fotka v  ech lid  , kter m jsem p  j  ila knihu, ale po  kodili ji.

Regionální osobnosti – červen

Otto Anton Schubert – ředitel školy, učitel, autor odborných článků a publikací

22.10.1867 (Horšovský Týn) – 04.06.1945 (Štítary)

místa působení: Semněvice, Štítary, Bukovec

Narodil se v Horšovském Týně na Malém předměstí v domě čp. 23. Otec byl starším bratrem ředitele Národního Divadla F. A. Šuberta, matka byla původem Němka, rozená Spörlová. Po studiích na plzeňském řádovém gymnáziu vystudoval v Praze učitelský ústav a odešel na studia do Mnichova, kde se postupně věnoval lékařství, zvěrolékařství a biologii. Po návratu působil na školách v Semněvicích, Bukovci a nejdéle ve Štítarech, kde se stal oblíbeným ředitelem školy. Pohřben je na hřbitově u kostela sv. Vavřince. Rozsáhlé dílo je věnováno řekám Radbuze, Labi, Jizeře, výskytu perlorodek, hospodaření na malých rybnících, rybaření. Nejvýznamnější jsou dvoudílné dějiny jihozápadní sudetské oblasti Beiträge zur Geschichte des Südwestlichen Sudetengaus. Je autorem více než 200 odborných článků v časopisech. Jeho rozsáhlé dílo není dosud plně doceněno. Byl bratrancem Adolfa, Josefa a Julia Wenigových, jejichž maminka byla sestrou jeho otce i ředitele Národního divadla.

Jan Kvídera – archivář, autor odborných článků

06.06.1910 (Plzeň) – 14.09.1987 (Horšovský Týn)

místo působení: Horšovský Týn

Do Horšovského Týna přišel po skončení 2. světové války. Pro nemoc musel odejít ze státní správy a ujal se správy horšovskotýnského muzea (1949), později okresního archivu, kde se stal jeho prvním vedoucím (1953). Archiv získal pod jeho vedením na svou dobu vyhovující prostory. Po správní reformě v roce 1960 se stal vedoucím nového Okresního archivu Domažlice, jehož sídlo zůstalo v Horšovském Týně. Ve své činnosti nejen pozvedl úroveň archivu, významně rozšířil jeho fond, ale také popularizoval výsledky práce archivářů na veřejnosti řadou přednášek a publikační činností v místním regionálním tisku. V roce 1970 byl editorem Horšovskotýnského sborníku, do kterého také významně přispěl.

Jan Havlic – malíř, krajinář, figuralista, výtvarník

27.06.1938 (Plzeň) – 29.08.1990 (Plzeň)

místo působení: Horšovský Týn

Vystudoval gymnázium v Plzni, studium výtvarné výchovy na pedagogické fakultě nedokončil. Věnoval se figurální malbě, krajinomalbě, portrétu a zátiší. Vytvořil aradekory pro radnici a obřadní síň v Horšovském Týně.

Jan Milíč z Kroměříže – kazatel, spisovatel, autor náboženských spisů

cca 1325 – 29.06.1374 (Avignon – Francie)

místa působení: Praha, Horšovský Týn

Narodil se po roce 1320, vzdělání získal na biskupské škole v Olomouci a vlastním studiem. Nejprve byl prostým knězem a písařem. Později jako úředník v kanceláři Karla IV. poznal život vysoké šlechty i církevní hierarchie. Pod vlivem kázání Konráda Waldhausera a opravdové zbožnosti se v roce 1363 rozhodl vzdát hodností notáře v císařské kanceláři a kanovníka pražské kapituly i všech církevních důhodů. Toužil vychovávat lid prostřednictvím kazatelny, ze které si chtěl udělat veřejnou tribunu, odsuzoval zlořády v současné společnosti, jako byla ziskuchtivost, rozmařilost a nemravný život. V letech 1363 a 1364 žil na faře v Horšovském Týně a kázal v tamním kostele sv. Petra a Pavla. Brzy uchvátil posluchače strhujícím řečnickým projevem a pádnými argumenty. V roce 1364 se vrátil do Prahy, kde zahájil novou epochu českého kazatelství. Dokázal kázat až pětkrát za den, jednou jazykem latinským, jednou německým a třikrát českým, a to stále s úžasným nadšením. Údajně žil velmi čestně a poctivě, navštěvoval nemocné, vězněné a zmrzačené, těšil zarmoucené a obracel hříšníky na pokání. Jeho odvážná a tvrdá kritika mířila především proti světské moci. Rozhořčen přepychem, ve kterém viděl zdroj hříšnosti, napadl i samotného českého krále a římského císaře Karla IV. Za veřejnou urážku panovníka byl roku 1366 uvězněn pražským arcibiskupem Janem Očkem z Vlašimi. Milíč a jeho početní stoupenci rozbořili do základů nejvykřičenější nevěstinec v Praze na Starém Městě a postavili tam v roce 1372 útulek pro převýchovu nevěstek, který nazvali Jeruzalém. To byl reálný výsledek jeho kazatelské činnosti. Vděku se však nedočkal. Pražské žebrařské řády jej obžalovaly u papeže Řehoře XI. a obvinily jej z kacířství. Musel se odebrat do Avignonu, aby se obhájl, ještě před ukončením svého procesu tam však 29. června 1374 umírá. Proti jeho žákům

a přívržencům zesílily zákroky církevních úřadů. Náboženské hnutí zvané reformace vzniklo z upřímné touhy po nápravě mravů a církve. Její stoupenci vytvořili Milíčův kult a slavný kazatel našel i dva životopisce. Jeho žák Matěj z Janova složil vyprávění o Milíčovi a další jeho žák napsal spis Život ctihodného kněze Milíče. Jan Milíč z Kroměříže byl kazatelem české reformace a nejvýznamnějším předchůdcem Mistra Jana Husa.

Kalendárium událostí – červen

Slavnostní otevření budovy domažlické sokolovny – Domažlice, 01.06.1936

Slavnostní otevření sokolovny se konalo v 11 hodin 1. června 1936 (původně plánované otevření sokolovny 24. května muselo být pro velkou nepřízeň počasí odloženo). Vchod byl vyzdoben bustami zakladatelů Sokola Tyrše a Fügnera. Zahájení obstaral pěvecký sbor Čerchovan chórlem „O hory, hory“, přivítání hostů pronesl p. Fastr, jehož zásluhou byl v roce 1888 založen fond na výstavbu sokolovny. Slavnosti se zúčastnilo na 3 000 hostů. Sokolovna – na svou dobu jedna z nejmodernějších v republice – byla vystavena podle projektu Ing. Lva Krčí z Prahy. Stavební dozor měl Ing. V. Froněk, stavbu sokolovny provedl Ing. K. Pičman, úpravu cvičiště provedl stavitel Alois Procházka.

Povolení výstavby domažlického městského pivovaru králem Janem Lucemburským – Domažlice, 03.06.1341

Na začátku června roku 1341 český král Jan Lucemburský zvláštním majestátem povolil městu Domažlice vystavět obecní pivovar. Ten byl zbudován vně městských hradeb v lokalitě zvané Svaté vody (nebo později Svaté studně). Do té doby se zde pivo vařilo pouze v domech měšťanů, kteří disponovali právem várečným.

Odhalení pamětní desky Václavu Waldhegerovi – Domažlice, 06.06.1985

Na budově energetických závodů v Havlíčkově ulici je od června roku 1985 umístěna pamětní deska Václavu Waldhegerovi, jednomu z představitelů druhoválečného protinacistického odboje. Tehdejší ředitel domažlické městské elektrárny v březnu 1940 raději dobrovolně ukončil svůj život, než aby se vydal do rukou gestapa a ohrozil další spolubojovníky. Instalaci desky iniciovala místní organizace Českého svazu protifašistických bojovníků, akt odhalení provedl tehdejší předseda MěstNV Jaroslav Fronk.

Založení organizace Svazu neslyšících a nedoslýchavých v Domažlicích – Domažlice, 07.06.1964

Domažlický svaz neslyšících a nedoslýchavých byl založen 7. června 1964. Na zakládající schůzi bylo přítomno 35 účastníků. U zrodu svazu stál Alois Štípek, pozdější dlouholetý jednatel organizace.

Položení základního kamene obecné školy – Babylon, 08.06.1905

Dne 8. června roku 1905 se v obci Babylon uskutečnila slavnostní událost, při které byl položen základní kámen budoucí obecné školy. Dle tehdejších zvyklostí se do základního kamene umístila kovová schránka obsahující ručně psanou pamětní listinu, dobový tisk a platné mince. Škola byla následně vybudována podle plánu firmy Pek a Froněk, stavební dozor měl na starosti známý domažlický stavitel Alois Procházka.

Odhalení pomníku MUDr. Antonínu Steidlovi – Domažlice, 13.06.1920

Kamenickou práci provedla dílna Holsteinova na Babyloně, bronzový odlitek poprsí podnik bratří Bartíků na Letné v Praze. Pomník byl postaven péčí Sboru pro postavení Steidlova památníčku, jehož předsedou byl známý veřejný a kulturní pracovník Max Duffek. Na pomníku je bronzová deska s nápisem: „Vlastenec a lidumil MUDr. Antonín Steidl, rodák domažlický. Narozen 30. března 1832. Zemřel 26. srpna 1913“.

Odhalení pomníku účastníkům I. a II. národního odboje, zemřelým, popraveným nebo padlým – Staňkov, 13.06.1948

Pomník byl postaven v roce 1948. Na stavbě se mimo jiné podílely i Západočeské cihelny a Západočeské kaolinové závody. Součástí pomníku je urna se zemí z národního hřbitova v Malé pevnosti v Terezíně, která byla do urny vsypána 6. června 1948 při příležitosti konání III. národní trýzny v Terezíně.

Zpřístupnění Pasovského chýše – Čerchov, 13.06.1897

Tři roky po otevření původní dřevěné rozhledny byla na Čerchově slavnostně otevřena tzv. Pasovského chýše. V tomto turistickém objektu, pojmenovaném po architektu a císařském radovi Vratislavu Pasovském, našli domažličtí turisté potřebné zázemí. Prvním nájemcem chaty se stal Štěpán Frey.

Položení základního kamene budovy domažlické radnice – Domažlice, 18.06.1891

Dne 18. června roku 1891 se v Domažlicích uskutečnila významná událost. Téhož dne byl totiž na hlavním náměstí slavnostně položen základní kámen budovy radnice, objektu, který dodnes slouží svému původnímu účelu. Do základního kamene byla vložena pamětní listina, běžné oběhové mince, výtisky obou místních periodik, seznam všech městských spolků nebo několik pohledů na město. Stavbu radnice se podařilo dokončit o dva roky později, v červenci roku 1893.

Odhalení pamětní desky P. Matěji Blackému – Luženičky, 19.06.1938

Na luženičské kapli sv. Antonína se nachází pamětní deska věnovaná P. Matěji Blackému, biskupskému notáři a katechetovi ve Staňkově. Deska obsahuje portrét duchovního a nápis: „Památce zakladatele této kaple dp. katechety Matěje Blackého, bisk. notáře. Vděční ctitelé a osadníci Luženiček. 1883-1935“. Slavnostním řečníkem aktu odhalení, které proběhlo v červnu roku 1938, byl kanovník Msgre. Bohumil Stašek.

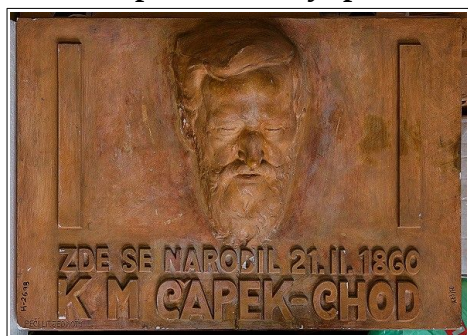
Založení domažlického gymnázia – Domažlice, 26.06.1871

Ke dni 26. června roku 1871 se vztahuje zřizovací listina, kterou domažlické městské zastupitelstvo přeměnilo dosavadní nižší reálku na „Obecní nižší reálné gymnázium“. Škola s češtinou coby vyučovacím jazykem byla slavnostně otevřena 4. října téhož roku, prvním ředitelem se stal Josef Weber. V roce 1875 pak městské zastupitelstvo další zřizovací listinou rozšířilo nižší gymnázium čtyřmi vyššími třídami a zřídilo tak úplnou střední školu. Ta od školního roku 1876/1877 nesla název Obecní reálné a vyšší gymnázium.

Otevření silnice na Čerchov – Čerchov, 28.06.1905

Na konci června roku 1905 byla slavnostně odhalena 4400 metrů dlouhá silnice vedoucí z Capartic na Čerchov, tzv. Stadionka. Na žádost Klubu českých turistů ji nechal nákladem 30 tisíc korun zbudovat hrabě Jiří Stadion, tehdy sídlící v Trhanově. Za tento akt podpory turistický odbor po šlechtici cestu pojmenoval (Silnice říšského hraběte ze Stadionů) a u Capartic nechal postavit žulový obelisk se zlatým nápisem.

Odhalení pamětní desky spisovateli Karlu Matěji Čapku Chodovi – Domažlice, 29.06.1930

Pamětní deska byla odhalena na rodném domku spisovatele na Týnském předměstí v Komenského ulici. Slavnost odhalení desky se konala k sedmdesátému výročí jeho narození, na podnět domažlické Literární jednoty, jejímž předsedou byl PhDr. Emanuel Strejček. Autorem bronzového díla byl akademický sochař Alois Langenberger a zobrazovala spisovatelovu hlavu s nápisem: „Zde se narodil 21. 2. 1860 K. M. Čapek-Chod.“ Hlavní řeč pronesl PhDr. Arne Novák. V roce 1970 došlo ke stržení rodného domku, aby ten ustoupil stavbě spojující obě budovy základní školy. Pamětní deska byla umístěna v muzeu a před novým objektem vyrostl pomníček

s nápisem: „Zde stál rodný dům K. M. Čapka-Choda, 1860-1927“.

Nabídka knih k vypůjčení v naší knihovně

Zákon přitažlivosti - Susie Tate

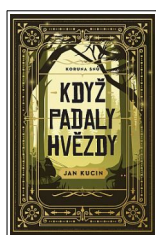
Svérázná Kira vtrhne do spořádaného života ministra Barclayho Lucase jako malé růžové tornádo. Barclayho serióznost stejně jako snaha mít věci pod kontrolou berou za své. Ale poté, co se s ním Kira rozejde, Barclay pochopí, jak šedivý je svět bez ní, a rozhodne se využít všech politických dovedností, aby ji získal zpět.

- román pro ženy, 295 stran

Čekání na spoušť - Lidmila Kábrtová

Román v osmi příbězích o špatných rozhodnutích, nepochopení i naději. Zuzana jede k moři, aby vymazala děsivý sen. Josef se rozhodl vsadit všechno na jednu kartu. Jitka se stydí za faldy na břicho a nechce se s nikým srovnávat. Hana při náhodné cestě autem nalezne svoji babičku. Jarmila roky vzdorovala, ale teď jen touží odejít úplně tiše. Pavel našel klid při práci v lese a už nechce nic pokazit. Iveta obléká mrtvé a skrývá vytetovaného hada. A Libor prostě jen fotografuje...

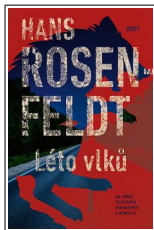
- psychologický román, 194 stran

Když padaly hvězdy - Jan Kucín

Původní česká fantasy ze světa, v němž zmizela magie. Před šesti sty lety se lidé vzepřeli bezohledné tyranii prastarých mágů a rozpoutali válku, díky níž z povrchu země nenávratně zmizela kouzelná moc. Dávný svět se stal pouze vzpomínkou. Teď se však zdá, že se magie vrací, a nikdo netuší, co všechno by se mohlo navrátit spolu s ní.

- fantasy, 587 stran

Léto vlků - Hans Rosenfeldt

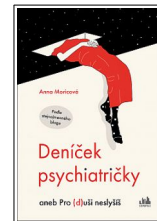
Mrtvá vlčice. Předání zásilky drog, které se zvrtné v masakr. Výjimečně schopná nájemná vražedkyně. A městečko Haparanda na odlehlém švédském severu se ocitá krůček od absolutního chaosu. Když jsou v žaludku mrtvé vlčice objeveny lidské ostatky, je policistce Hanně Westerové jasné, že letošní léto nebude jako ostatní. Nález si policie záhy propojí s krvavým drogovým obchodem, který měl proběhnout na hranicích s Finskem.

- thriller, 375 stran

Deníček psychiatricky - Anna Moricová

Jak souvisí zírání na zadek mužům v MHD se studiem medicíny? Jak se ze zelinářky v Kauflandu stát psychiatrickou? Dá se využít studium psychiatrie při randění? Kniha podle oblíbeného blogu o radostech, zaškobrtnutích, peripetiích a boji s větrnými mlýny. A taky o tom, jak se z hledání univerzálního návodu na život, sem tam stane boj o přežití.

- autobiografický román, 238 stran

Dívka beze jména - Lisa Regan

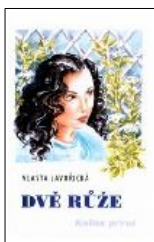
Vedle lehátka se válel malý vycpaný slon a zmačkaná zelená deka, dost velká jen na to, aby do ní zabalili novorozeně. „Tady bylo mimino? Ona měla dítě? Je...?“ „Dítě tu není.“ Když detektiv Josie Quinnová dorazí na místo činu na okraji města Denton, je zděšená brutalitou útoku. Jeho oběť bojuje o život a novorozené dítě zmizelo...

- thriller, 377 stran

Dívka, která utekla z Osvětimi - Elli Midwood

Miliony lidí prošly osvětimskou bránou, ale ona byla první ženou, která utekla. Tento silný román je inspirovaný pravdivým životním příběhem Maly Zimetbaumové, jejíž hrdinství nebude nikdy zapomenuto. Mala začala chápat, co se děje až v okamžiku, kdy vystoupila z dobytčáku přímo do spárů pekla...

- biografický román, 351 stran

Dvě růže 1. díl - Vlasta Javořická

První část dvoudílného románu z českého maloměstského prostředí se odehrává na počátku 20. století a líčí nerovný osud dvou nevlastních sester. Adoptivní dcera maloměstského úředníka žije do svých čtyř let obklopena láskou rodičů, po narození mladší dcery se však dostává okamžitě do pozice trpěného vetřelce.

- román pro ženy, 326 stran

Dvě růže 2. díl - Vlasta Javořická

Druhá část románu z českého maloměstského prostředí se odehrává ve stínu událostí 1. světové války a završuje životní zápletky dvou nevlastních sester. Výchova obou dívek je naprosto odlišná, mladší vlastní dcera je hýčkána a všechny její rozmary jsou pro okolí zákonem, zatímco starší Zdenka je vystavena neustálým výtkám a šikanování.

- román pro ženy, 206 stran

Eliška Přemyslovna - Hana Parkánová-Whitton

Urozená, půvabná a chytrá Eliška představuje velké nebezpečí pro neschopného Jindřicha Korutanského, který se náhle zmocnil trůnu. Když si mladá Přemyslovna naplno uvědomí, že je její povinností zachránit odkaz svého otce krále Václava II., první útok na její život na sebe nenechá dlouho čekat.

- román pro ženy, 244 stran

Francouzský manžel - Klára Janečková

Kamila Oliverová je známá autorka knih o záhadách a krásná žena. Albert Gabriel je synem přísného vojáka, který doma vládne tvrdou rukou. Albert Gabriel tak žije i přes mnohočetná nadání ve strachu a poslušnosti, což zanechá stopu na jeho osobnosti. Jako dospělý muž je bohatý a úspěšný, ale i nestálý; miluje a vzápětí nenávidí...

- román pro ženy, 254 stran

Historie včel - Maja Lunde

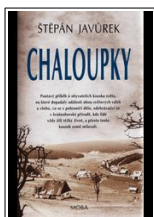
William je zklamaný biolog a obchodník s osivem, žijící v Anglii roku 1852. Právě se chystá postavit zcela nový typ úlu, který jemu i jeho dětem zajistí čest a slávu. George je včelař, žijící v USA roku 2007 a jeho farma bojuje o přežití. On ale doufá, že jeho syn bude pro farmu spásou. Tao žije v budoucnosti v Číně, v době, kdy již včely vyhynuly...

- společenský román, 411 stran

Hotel Adlon - Rodica Doehnert

Barvitá rodinná historie, která začíná lží a končí láskou. Rodica Doehnertová, autorka scénáře úspěšné třídílné televizní série Hotel Adlon, nechává ve své knize znovu ožít strhující historii legendárního grandhotelu a rodin Schadtových a Adlonových. Mistrovsky přitom klene oblouk od založení hotelu v době císařství až k jeho novému otevření.

- společenský román, 397 stran

Chaloupky - Štěpán Javůrek

Kniha Chaloupky je románem z prostředí (nejen) Krušných hor. Hlavními hrdiny příběhu jsou dva chlapci z českého vnitrozemí, kteří se vinou okolností dostávají krátce po vzniku Československé republiky do pohraničí, takzvaných Sudet. Kniha popisuje nejen jejich životy, ale i osudy jejich rodin ve vnitrozemí.

- historický román, 285 stran

Osmisměrka – Jak znáte Staré pověsti české

Prokop Málek: „Člověk při čtení hledá poučení, zábavu, napětí. Hlavně však hledá“ (dokončení v tajence – po vyškrtání zbydou 4 písmena).

- Legendární prapředek, který podle pověstí přivedl svůj lid do země, která byla po něm pojmenována Čechy. Jméno hory, na kterou dle pověsti vystoupil.
- Soudce či kníže kmene Čechů Krok měl tři dcery. Najděte a vyškrtejte jejich jména.
- Jméno hrdiny, který chytil divokého kance za uši, dal si ho na záda a odnesl na Vyšehrad.
- Jméno českého vládce, manžela Libuše a zakladatele dynastie Přemyslovců.
- Jméno dívky, která vedla vzpouru českých žen proti mužům, tzv. Dívčí válku.
- Jméno neumětelského vladyky, jehož před smrtí zachránil kuň hrdinským skokem ze skály na Vyšehradě. Jméno hrdinského koně.
- Jméno syna českého knížete Žibřida, který dobyl pro zemi znak orlice, vládl moudře a spravedlivě, rozhodl se získat erbovní znamení, a vydal se proto s družinou do světa, kde zažil různá dobrodružství a bojoval se všelijakými exotickými zvířaty a obludami.
- Jméno kouzelníka, který žil dle pověsti na dvoře českého krále Václava IV.
- Jméno oživené sochy postavy z hlíny, která plnila příkazy svého pána.
- Jméno hory, v níž podle pověsti spí vojsko bojovníků, kteří vyjedou na pomoc svému lidu, až bude nejhůř.

P	Ř	E	M	Y	S	L	O	R	Á	Č
K	Í	V	C	N	U	R	B	T	K	V
H	O	R	Y	M	Í	R	S	E	Í	L
E	Ž	K	G	O	L	E	M	T	N	A
Ř	I	A	K	Í	M	E	Š	A	A	S
Í	T	Z	E	Š	U	B	I	L	L	T
P	O	I	B	E	J	O	V	I	B	A
H	C	E	Č	C	E	T	O	A	R	P

Historie domů v Horšovském Týně
ulice Jana Littrowa

1954

12. červenec 2022

Městská knihovna
náměstí Republiky 102
346 01 Horšovský Týn
telefon: 379 422 572
mobil: 731 614 064
e-mail: knihovna@htyn.cz
knihovnaht@seznam.cz
<https://knihovnahorsovskytyn.webk.cz>

půjčovní doba:

Po	9:00 – 12:00	13:00 – 18:00
Út	zavřeno	
St	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Čt	9:00 – 12:00	13:00 – 17:00
Pá	9:00 – 12:00	13:00 – 15:00